

EURİPİDES

MEDEA

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN: ARI ÇOKONA

Genel Yayın: 2950

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

EURİPİDES
MEDEA

ÖZGÜN ADI
ΜΗΔΕΙΑ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN
ARİ ÇOKONA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 11213

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

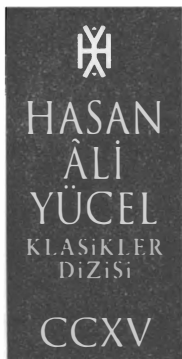
1. BASIM, ŞUBAT 2014, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-063-0 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-062-3 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

EURİPİDES

MEDEA

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
ARİ ÇOKONA

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Euripides

Euripides MÖ 480’de, Perslerle Yunanlılar arasındaki Salamis Deniz Savaşı’nın yapıldığı gün, Salamis Adası’nda doğdu. Babası Mnesarkhos ya da Mnesarkhides meyhaneci, annesi Kleito manavdı. Ancak bu bilgiler, Euripides’in düşüncelerinden ve tiyatro sanatına getirdiği yeniliklerden rahatsız oldukları için, Euripides’in soyunu önemsiz göstermek isteyen Aristophanes ve çağdaşı diğer komedyacı yazarları tarafından uydurulmuş olabilir. Philokhoros, babasının zengin bir toprak sahibi olduğunu, annesinin de asil bir soydan geldiğini iddia eder. İyi bir eğitim almış olması da, ailesinin ona bu imkânı sağlayabilecek derecede zengin olmasıyla açıklanabilir.

Gençliğinde başarılı bir sporcuydu. Ancak erken yaşlarda spordan uzaklaştı ve resim sanatına gönül verdi. Tragedya yazarı olarak ünlendikten sonra bile, Megara’da resimlerinden övgüyle bahsedildiği söylenir. Daha sonra, Prodikos’tan hitabet, Anaksagoras’tan felsefe dersleri aldı, Protagoras ve Sokrates’le yakın dostluklar geliştirdi. Tiyatroya pek ilgi duymayan Sokrates’in, arkadaşının eserleri sahnelendiğinde mutlaka izlediği söylenir. Genel kültürü bu denli geniş olan Euripides, çağdaşları tarafından “sahnelerin filozofu” olarak tanındı.

İki kez evlendi. İlk eşi olan Mnesilokhos'un kızı Khoirili'den üç oğlu oldu (Mnesarkhides, Mnesilokhos ve adaşı Euripides). Karısını ahlaksız bir yaşam sürdüğü için boşadı ama ikinci eşiyle de mutlu olamadı. Antik yazarlar, eserlerinde kadınları kötü göstermelerini başarısız evlilikleriyle açıklamaya çalışırlar. En küçük oğlu Euripides'in de tragedyalar yazdığı ve babasının erken ölümüyle sahnelemeyen *Bakkhalar* ile *İphigeneia Avlida'da* tragedyalarını sahnelediği kayıtlıdır.

Salamis'te iki girişi olan bir mağarada tek başına yaşıyor, çok sevdiği deniz manzarasının karşısında kitap okuyor ve yazıyordu. Yanına teklifsiz gelebilenler, sadık kölesi Kesisophon ve kayınpederinden ibaretti.

Komedi yazarlarının sert eleştirilerinden ve çağdaşlarının değerini anlayamamasından rahatsız olarak, hayatının sonlarına doğru, MÖ 408'de Atina'yı terk etti. Önce Thesalya'nın Magnesia şehrinde kaldı. Ona orada vergi muafiyeti tanındı, büyük sevgi ve saygı gösterildi. Daha sonra Makedonya Kralı Arkhelaos'un davetini kabul ederek Pella'ya gitti. Sanatların koruyucusu Arkhelaos, krallığının başkentinde; tragedya yazarı Agathon, besteci Timotheos, ressam Zeukses gibi sanatçıları toplamıştı. Euripides burada *Arkhelaos*, *Temenides* ve *Bakkhalar* tragedyalarını yazdı. Tarihçiler, Pella'da sahnelenen bu tragedyaları, Makedonya Krallığı'nda halkın Yunanca konuştuğunun kanıtı olarak gösterir.

Euripides, MÖ 406'da Amphipolis'te öldü ve Arethusa'da defnedildi. Bir söylentiye göre, şehir dışında gezintiye çıkan şairi, ava çıkmış olan kralın av köpekleri parçalamıştır. Atinalılar naaşını Atina'ya taşımak istediler ancak Kral Arkhelaos buna izin vermedi. Kaynaklar, meslektaşını anmak üzere, Sophokles'in o yılki tiyatro temsillerine matem elbiseleriyle çıktığını aktarır.

Medea

Medea, MÖ 431 baharında, “Büyük Dionysia” bayramında sahnelendi. Birinciliği Aiskhylos’un oğlu Euphorion’un, ikinciliği de Sophokles’in aldığı o yılki yarışmalarda üçüncülüğü *Medea*, *Philoktetes*, *Diktyi* tragedyaları ve *Theristai* “satyrikon drama”sıyla Euripides aldı. O tarihlerde Atina, birkaç ay sonra başlayacak olan Peloponez Savaşı’nın arifesinde, Yunan dünyasının tartışmasız lideriydi. Şair belki de yaklaşan savaşın çok sevdiği şehrinin refahına zarar verebileceği endişesiyle, *Medea’da* (824 – 845), Atina için yazılmış en güzel methiyelerden birine yer verir.

Medea efsanesi hakkında en ayrıntılı bilgileri, MÖ III. yüzyıl ortalarında *Argonautika* adlı eseriyle Rodoslu Apollonios verir. Argo gemisi ve Kral Aietes’e değinen Homeros (*Odyseia*, xiii 70) gibi daha eski tarihli kaynaklarda bu efsaneye atıflar varsa da Aiskhylos ve Sophokles bu konuda hiç yazmadılar. Euripides kurguyu güçlendirmek için efsaneye müdahale ederek, ölümleri hakkında başka kaynaklarda farklı bilgiler bulunan Medea’nın çocuklarını analarına öldürtür. Baş kadın karakterinin acımasızlığını vurgulamak için de, efsaneye göre İason’un işlediği kardeş cinayetini de Medea’ya yükler.

Euripides’in ilk yazdığı eser olan ve günümüze kadar gelemeyen *Peliades* (MÖ 455) tragedyası, Medea’nın işlediği Pelias cinayetini ve onun kızlarının [Peliades] cinayete tep-

kilerini anlatıyor olmalıydı. Aynı şekilde, günümüze kadar gelen en eski tarihli oyunu *Alkestis*'in (MÖ 438) eserle adaş başkahramanı da Pelias'ın kızlarından biridir. Eleştirmenler tarafından antikitenin en modern, en çağdaş tragedyası olarak nitelenen Medea'yı da düşünürsek, Euripides'in bu efsaneye özel bir ilgi duyduğunu söyleyebiliriz.

Medea, konusuyla olduğu kadar bazı teknik özellikleriyle de oldukça özgündür. Oyunun başkarakteri, seyirciler önüne çıktığı andan oyunun sonuna kadar sahneden hiç ayrılmaz. Birkaç istisna dışında tragedyalarda tanrılara yer verilmezken, eserde, birkaç kez Güneş'in torunu olduğu vurgulanan Medea tanrıça olarak yer alır. Bir kadın olan Medea, hepsi de kendisine düşmanca duygular besleyen erkeklerle arka arkaya sert diyaloglara girdikten sonra onları ikna etmeyi başarır. Son olarak, eserde seyircilerin hiç de şiîrsel bulmadığı gündelik ifadeler, hatta kaba ve müstehcen kelimeler kullanılmıştır.

Euripides, 81 tanesinin adını bildiğimiz toplam 92 eser yazdı. Biri "satyrikon drama" olmak üzere, bunlardan 19'u günümüze kadar geldi. Yarışmalara sıkça katılmasına karşın, biri ölümünden sonra olmak üzere sadece beş birincilik kazandı ancak yazıldıkları tarihlerde çağdaşlarının beğenisi-ne pek hitap edemeyen eserlerinin değeri zamanla anlaşıldı. Aiskhylos'un 7 ve Sophokles'in 8 eseri günümüze kadar gelirken, Euripides'in iki büyük rakibinin toplamından daha fazla eseri bu şansa sahip oldu.

Aristoteles, *Poetika*'da Euripides'i ozanların en trajiği olarak nitelemesine karşın yapıtlarını pek başarılı bulmaz. Eserinde, Sophokles'in tragedya karakterleri hakkındaki bir değerlendirmesini aktararak ozanı eleştirir: "*Sophokles karakterleri olmaları gerektiği gibi gösterirken, Euripides onları oldukları gibi gösterir.*" Euripides belki de bu yüzden, çağdaş tiyatroya en yakın eserleri vermiş klasik ozan ya da modern ozanların ilki olarak nitelenmektedir.

Çeviride oyunun aslı (J. Diggle edisyonu, Oxford, 1984) kullanıldı. Yapılan çeviri, çağdaş Yunanca (Pandelis Prevelakis, 1956) – (Giotopoulou Dimitra, 2006, Pataakis Yayınları) – (Nikos Hourmouziadis, 2011, Stigmi Yayınları) – (Th. K. Stefanopoulos, 2012, Kihli Yayınları) ve İngilizce (Rex Warner, 1993, Dover Publications) – (Ian Jonston, Richer Resources Publications) – (George Theodoridis, 2005) çevirileriyle karşılaştırıldı. Açıklayıcı bilgiler okuyucunun dikkatini dağıtmamak için sonnotlar halinde verildi.

Ari Çokona

MEDEA

Kişiler

MEDEA

SÜTNİNE

LALA

KORO

KREON

İASON

AEGEUS

HABERCİ

MEDEA'NIN İKİ OĞLU

Medea'nın oğullarının

Medea'nın oğullarının

Korentli kadınlar

Korent Kralı

Atina Kralı

Prologos¹

(1 – 130)

(Oyun Korent'te, Medea'nın evinin önünde geçer². Sütüne Medea'nın evinden çıkar.)

SÜTNİNE

Keşke hiç kanatlanıp geçmeseydi karanlık Symblegades³
kayalarının arasından, Kolkhis'e doğru yol alan

Argo⁴ gemisi

ve Pelias'a getirmek üzere altın postu arayan yiğitlerin
elinde kürek olmak için, toprağa serilmeseydi
çam ağaçları Pelion'un dağ geçitlerinde. 5

O zaman, İason'un⁵ aşkıyla yanıp tutuşan hanımım
Medea⁶ da hiç varmayacaktı İolkos surlarının önüne.

Pelias'ın kızlarını babalarını öldürmeye
ikna etmeyecek⁷, kocası ve çocuklarıyla

buraya, Korinthos toprağına sürgün 10
edilmeyecekti. Şimdi, hem şu yaban ilin

insanlarına hoş görünmek, hem de İason'un
her dediğine hak vermek zorunda.

Zaten doğrusu da budur, erkeğine
karşı gelmemesi gerekir kadının. 15

Ama şimdi her yerde nefret hüküm sürüyor,
sevilen her şey hastalıklı. İason ihanet ederek
hanımımla çocuklarına, kral Kreon'un kızıyla⁸
soylu yataklarda güvey olmanın keyfini sürüyor.
Onuru zedelenen zavallı Medea ise, bağırp 20
çağırıyor, İason'a yeminlerini⁹ hatırlatıyor
ve tanrıların tanıklığına başvuruyor,
fedakârlıklarına karşılık kendisine yapılanlar için.
Bedenini acılara terk etmiş. Aç kalıyor
ve kocasının ihanetini fark ettiği günden 25
bu güne zamanını gözyaşlarına boğuyor.
Ne gözlerini kaldırabiliyor, ne de ayırabiliyor
yüzünü topraktan. Kayaların ya da deniz dalgalarının
verdiği kadar kulak veriyor sevdiklerinin nasihatlerine.
Sadece bazen, bembeyaz boynunu çevirerek, 30
kendisini böylesine küçük düşüren bir erkekle
buralara gelmek için ihanet ettiği sevgili babası¹⁰,
memleketi ve yuvası için ağlayıp dövünüyor.
Zavallı kadın, yaşadığı bu yıkımla, atalarının toprağını
terk etmenin ne anlama geldiğini öğrenmiş bulunuyor. 35
Nefret ediyor çocuklarından, görmek istemiyor bile
onları.

Aklına kötü düşünceler düşecek korkarım.
[Ruhu acımasız ve haksızlığa katlanamıyor.
Onu iyi tanıdığımdan çok korkuyorum.
Sessizce gelinle güveyin odasına girerek 40
böğürlerine keskin bir hançer saplayacak
ya da kralla damadını öldürecek ve başına
daha da büyük belalar açacak diye ödüm kopuyor.]¹¹
Acımasız bir kadındır Medea! Düşmanları,
ona karşı kolay bir zafer beklemesinler. 45
İşte çocukları¹², koşularını bitirdiler, geliyorlar.
Annelerinin başına gelen felaketten haberleri yok,
zaten derler ki, gençlerin kalbi acıları pek bilmez.

(Kente açılan girişten [parodos] Medea'nın iki oğluyla onlara eşlik eden Lala sahneye girerler.)

LALA

Hanımımın evinin kadim kölesi, kapının önünde
öyle tek başına dikilerek dertlerini mi anlatıyorsun 50
kendi kendine? Nasıl oldu da Medea seni
yanında istemeyip yalnız kalmayı yeğledi?

SÜTNİNE

İason'un oğullarına eşlik eden yaşlı lala,
sadık köleler için en büyük felaket, efendilerinin 55
şansının bozulmasıdır, yürekleri dağlanır.
Acılar öyle birikti ki içimde, dışarıya çıkarak
hanımımın başına gelen felaketleri
yere göğe duyurmak arzusuna kapıldım.

LALA

Zavallı kadın, ağlayıp dövünüyor mu hâlâ?

SÜTNİNE

Ortasına bile gelmedi daha üzüntüsünün. 60

LALA

Ah şaşkın! –efendilerimiz için öyle denebilirse–
yeni felaketler hakkında hiçbir şey duymamış demek!

SÜTNİNE

Neler oluyor ihtiyar? Sakın bir şey gizleme benden.

LALA

Yok bir şey! Zaten bunu söylediğime bile pişman
oldum.

SÜTNİNE

Sakalını¹³ seveyim! Kendin gibi bir köleden sır mı
saklayacaksın? 65

Gerekirse iyi bilirim ağzımı kapalı tutmasını.

LALA

Yaşlıların toplanıp zar attığı¹⁴ Kutsal Peirene
çeşmesinin önünden geçerken, dinlediğimi
belli etmeden kulak kabarttım bir konuşmaya.

Ülkenin kralı Kreon, kadınla çocuklarını
Korinthos'tan sürecekmış. Bu söylenenlerin
ne kadar doğru olduğunu bilemem, sadece
bir söylenti olmalarını dilerim bütün kalbimle.

SÜTNİNE

Anneleriyle sorunları olsa bile, oğullarının
sürülmesine razı mı olacak İason?

LALA

Eski bağılıklar yenileri kadar güçlü değildir.
Ailesine karşı hiç sevgisi kalmadı artık onun.

SÜTNİNE

Mahvolduk o zaman! Eskisini halledemedem, daha
beter yeni bir bela geliyor başımıza.

LALA

Sen yine de ağzını kapalı tut, hiçbir şey söyleme.
Hanımımıza söz etmenin zamanı gelmedi daha.

SÜTNİNE

Çocuklar, duydunuz mu size neleri reva gördüğünü
babanızın?

Yine de başına bir kötülük gelmesin – efendim o benim,
ama ihanet ediyor yakınlarına, suç işliyor onlara karşı.

LALA

Kim işlemiyor ki? Artık anlamış olmalısın,
insanların kendilerini yakınlarından çok sevdiklerini.

[Bazıları haklı olarak, bazıları da sadece çıkarları
yüzünden.]

Bu çocuklar da babalarını yeni aşkı yüzünden yitirdiler.

SÜTNİNE

İçeriye geçin çocuklar – her şey yoluna girecek.

(Çocuklar biraz uzaklaşırlar. Sütnine Lala'ya döner.)

Çocukları elinden geldiğince uzak tut
annelerinden, kendini öyle kaptırmış ki öfkesine!
Kötü bir şeyler hazırlarcasına, gözü dönmüş
bir boğa gibi baktığını gördüm çocuklarına. Bilirim,

kendine gelemeyecek öfkesini birinden çıkarana dek.
Hiç olmazsa, düşmanlarına çatsın, dostlarına değil.

95

(İçeriden Medea'nın sesi gelir.¹⁵)

MEDEA

Ah, ah! Zavallı ben, perişan oldum
acılardan! Bir an önce ölsem keşke!

SÜTNİNE

İşte sevgili çocuklar, size söylediğim gibi,
annenizin kalbi altüst olmuş, öfkesi
katlanarak artıyor. Evin içine
koşun hemen, görünmeyin gözüne,
yaklaşmayın ona sakın.

100

Korkunç tabiatından, acımasız
ruhunun zalim öfkesinden sakının.

105

İçeriye koşun hemen, haydi!

(Çocuklar içeri girerler, Lala da onları izler.)

Belli oldu artık, yükselen ağtının bulutu
birazdan daha da büyük bir öfkeyle
parlayacak. Felaketlerin yaraladığı
boyun eğmez muhteris kalbi
neler yapmayı düşünüyor acaba?

110

MEDEA

(Sesi evin içinden duyulur.)

Ah, ah! Neler geldi başıma neler! Dövünmeye değer
nice acılar çektim. Nefret edilen bir annenin
lanetli çocukları; babanız da, siz de yok olsaydınız,
yeryüzünden silinseydi keşke soyunuz.

SÜTNİNE

Tanrılar korusun, zavallı kadın! Babalarının
işlediği suçta payı mı var ki çocukların?
Neden nefret edersin onlardan? Ah çocuklar,
başınıza bir kötülük gelecek diye ödüm kopuyor.
Korkunçtur soyluların istekleri, emirler

115

almaya değil de vermeye alıştıklarından 120
zordur öfkelerinin yatıştırılması. Keşke
bütün insanlar, eşitleriymiş gibi davranabilse
birbirlerine. Benim yükseklerde gözüm yok,
tek istediğim huzur içinde yaşlanabilmek.
Konusmaya yücelik katar ölçülü sözler, 125
ama insanlar için en doğrusu, ölçüyü
eylemlerinde de tutturmalarıdır.
Ölçülü olmayan davranıştan hiç kimseye
hayır gelmez. Bir tanrı öfkелendi miydi herhangi
bir aileye, ağır cezalar ödetir ona bedel olarak. 130

Parados¹⁶
(131 – 213)

(Sahneye Korentli kadınlardan oluşan Koro girer.)

KORO

Sesini duydum, çığlığını duydum
Kolkhisli mutsuz kadının.
Rahatlamadı mı daha? Söyle bana
yaşlı kadın, evimin eşiğinde otururken
buradan gelen çığlıklarını duydum. 135
Bu yuvanın acısı beni de üzer,
dostlukla bağlanmışım ben ona.

SÜTNİNE

Burada yuva kalmadı artık,
her şey yitip yok oldu.
Evin erkeği bir prensesin yatağında tutsak, 140
hanımım da odasına kapanarak
ömrünü tüketiyor, ulaşamıyor kalbine
hiçbir dostunun teselli veren sözleri.

MEDEA

(Evin içinden konuşmaya devam eder.)

Ah, ah! Göklerden gelen alevler yakıp parçalasaydı
başımı! Yaşamamın bir anlamı kalmadı artık.

145

Sefil hayatıma son verseydi keşke ölüm,
alıp beni buralardan huzura kavuştursaydı.

KORO

Ah Zeus, Yeryüzü ve Işık,
zavallı genç kadının
duydunuz mu ağıtını?

150

(Kapıya dönerek Medea'ya seslenir.)

Düşüncesiz kadın, neden kapıldın öyle
artık yitirdiğin bir yatağın tutkusuna?
İstedğin ölmek mi?

Dileme bunu sakın!

Olağandır başka bir aşka kapılması
erkeklerin, paralanmasın yüreğin,
Zeus senin tarafını tutacak.

155

Yatağını paylaştığın erkek için
ağlayıp dövünme öyle.

MEDEA

(İçeriden.)

Yüce Themis ve kutsal Artemis¹⁷,
büyük yeminlerle kendime bağladığım
lanetli kocamdan görüyor musunuz neler çektiğimi?
Sebepsiz yere bana haksız davranmaya cüret eden
kocamla gelininin saraylarıyla birlikte
yok olduklarını görebilseydim keşke.

160

165

Ah babam, ah memleketim, öz kardeşimi
acımasızca öldürerek terk ettim sizleri.

SÜTNİNE

Çılgık çılgıla haykırarak, duaları dinleyen Themis'e
ve yeminlerin tutulmasını denetleyen Zeus'a
duyuyor musunuz neler dediğini?

170

Hanımımın öfkesi öyle kolay
dinmeyecek gibi görünüyor.

KORO

Söylediklerimizi dinlemek için,
buraya gelip görseydi bizi,
belki de yumuşardı
ağır öfkesiyle ruhundaki
karanlık tutkular.

175

Dostluğumu sevdiklerimden
esirgemek istemem.

180

Koş, getir onu buraya sütnine,
dostları olduğumuzu söyle¹⁸.

Çabuk ol, içerdekilere zarar vermeden,
katlanıyor zaman geçtikçe mateminin şiddeti.

SÜTNİNE

Yapacağım bütün dediklerini,
ama ikna olmayacak korkarım hanımım.

185

Seve seve katlanacağım isteğinin tatsız zahmetine,
ona bir şey söylemek için yaklaşan kölelere
bir boğa ya da yavrusunu koruyan
dişi bir aslan gözüyle baktığını bile bile.

190

Cahil ve akılsız dense yeridir
eskiden yaşamış olanlara.

Eğlencelerde, yemeklerde ve bayramlarda
söylensin diye güzel şarkılar yazdılar,
dinledikçe insanın kulaklarını dinlendiren.

195

Ama kimse düşünmedi, ölümle
korkunç felaketlere yol açan, yuvaları yıkan
kahredici acılara, müzikle, melodiyle
son vermenin yolunu bulmayı.

Büyük bir kazanç olurdu, insanların
acılarını şarkılarla dindirebilmesi.

200

Lezzetli yemeklerle dolu bir masadan
şarkı seslerinin yükselmesi neye yarar?

Yemekler, bol oluşlarıyla, yeter
tek başlarına insanları mutlu etmeye.

(Sütnine eve girer.)

KORO

İnlemelerle dolu feryatlar, çığlıklar duydum. 205
Medea, dayanılmaz acılar içinde, yatağına
ihanet eden kocasını suçlayan ağıtlar yakıyor.
Uğradığı haksızlıklar için tanrılara yakarıyor.
Karanlık dalgalarla dolu tuzlu Karadeniz'i
geçerek boydan boya, kendisini karşıya, 210
Yunanistan'a getiren, yeminlerin şahidi
Zeus'un kızı Themis'e yakarıyor.

1. Episode¹⁹ (214 – 409)

*(Medea, hizmetçileri eşliğinde evden çıkar.
Serinkanlı ve kendine hâkim bir hali vardır.)*

MEDEA

Korinthoslu kadınlar, evimden çıktım işte, beni boş yere
suçlamayasınız diye. Bazıları insanlardan kaçan, 215
bazıları kalabalıktan hoşlanan birçok kibirli insan tanırım.
Bazıları da yaşadıkları sakın hayat yüzünden,
uyuşuk yaftasına layık görülürler. Adaleti tanımaz
insanların gözleri! Bazıları, zarar görmedikleri halde
ve karşılarındakinin içinde neler sakladığını hiç bilmeden, 220
sadece yüzüne bakarak ondan nefret edebilirler.
Yabancılar, uyum sağlamalıdır yaşadıkları kente.
Kendilerini her şeyden üstün görerek, yurttaşlarını
inciten kibirlileri de hiç takdir etmem.
Ama başıma gelen bu beklenmedik felaket 225
perişan etti ruhumu. Yolumu yitirdim dostlarım,

hiçbir şeyden keyif almaz oldum ve ölmek istiyorum.
Her şeyim olan adam –bundan eminim–
erkeklerin en kötüsü çıktı. Yaşayan
ve düşünebilen bütün varlıklar içinde 230
en acınacak halde olanı biz kadınlarız.
Önce, açık artırmaya girercesine, kendi paramızla
bir koca, bedenimize bir efendi satın alırız²⁰.
Kötülük üstüne daha da beter bir kötülüktür
bu yaptığımız. Aldığımız adam iyi mi, kötü mü, 235
tamamen şansa kalır. Boşanmak, kadının kusuru
gibi görünür, hayır diyemez hiç kocasına.
Başka bir ortamda, farklı geleneklerle karşılaşan,
erkeğine nasıl davranması gerektiğini babasının
evinde öğrenemeyen kadın ise kâhin olsa yeridir. 240
Büyük zahmetlere katlanarak bunları başarır,
kocamıza evlilik bağlarının baskısını hissettirmezsek
ne mutlu bize, başaramazsak ölsek evladır.
Oysa erkek, eşiyle birlikte yaşamaktan sıkıldı mı
[bir arkadaşının ya da bir yaşıtının yanına giderek] 245
evden dışarı çıkıp ruhunu dinlendirebilir.
Kadınlar ise tek bir kişiye yöneltmeli dikkatlerini.
Bizim, evimizde, güya tehlikelerden uzak
yaşadığımızı, oysa kendilerinin ellerinde silahlarla
savaşıklarını söylerler. Büyük yanlışları var! 250
Bir kez doğuracağıma, üç savaşta savaşmayı yeğlerdim.²¹
Ama bu sözlerin anlamları bile senin ve benim için farklı.
Burası senin kentin, babaevin var, dostların var,
yaşayabiliyorsun hayatın güzelliklerini. Oysa ben
yapayalnız ve vatansızım, yaban elden getirilmiş 255
bir ganimetmişim gibi kocam beni küçük düşürüyor.
Böylesi bir felaketten sonra sığınacak bir limanım,
bir annem, bir kardeşim ya da bir akrabam yok.
Tek bir isteğim olacak senden: Bana yaptığı
kötülükler için kocamdan [ona kızını verenden 260

ve onu yatağına alandan da] intikam almanın
bir yolunu bulursan, sessiz kalmanı istiyorum senden.
Kadın her zaman korku içindedir, gücü yoktur
savaşmaya, bakmaya bile dayanamaz silahlara.
Ama evliliğinde ihanete uğradığını fark ederse
bulamazsın ondan vahşi kan dökücüyü.

265

KORO

İstedliğini yapacağım Medea, hak ediyorsun
kocandan intikam almayı ve hiç yadırgamıyorum
kaderine üzülmeni. Ama bak, yeni kararlarını
bildirmek üzere ülkenin Kralı Kreon geliyor.

270

(Kente açılan girişten Kreon girer.)

KREON

Kocasına öfkelenen asık suratlı Medea,
sana sesleniyorum: Yanına çocuklarını da alarak,
zaman yitirmeden bu ülkeden gitmeni
emrediyorum. Emri uygulamak için bizzat
buraya geldim ve seni ülkemin sınırları
dışına göndermeden sarayıma dönmeyeceğim.

275

MEDEA

Ah, ah, ben mahvoldum, çaresizlik içindeyim!
Düşmanlarım yelken açmış üzerime geliyor,
acılardan kurtulmak için sığınacak bir limanım yok.
Ama ne kadar ümitsiz de olsam, sormak isterim sana
Kreon: Neden sürgün ediyorsun beni ülkenden?

280

KREON

Gizlememe gerek yok, giderilemeyecek
bir zarar vermenden korkuyorum kızıma.
Bu korkumu besleyen birçok nedenim var.
Zekisin, bir sürü kötülük gelebilir elinden,
kocanın yatağını yitirdiğin için de öfkелisin.
Kulağıma çalınanlara göre, kayınbabaya, damat
ve geline ağır tehditler savuruyormuşsun.
Başıma bir bela gelmeden kendimi korumalıyım.

285

Yumuşak davranıp sonradan ağlayacağıma,
nefretini şimdiden kazanmayı yeğlerim.

290

MEDEA

Ah, ah! İlk kez olmuyor bu Kreon,
sıklıkla zarar verir bana şöhetim²².

Kafası çalışan bir adam, yetiştirirken çocuklarını
eğitmemeli onları bilge olacak kadar.

295

Avarelikle suçlanacak olmaları bir yana,
milletin hasedini de çekerler üzerlerine.

Alışkın olmadıkları yeni bilgiler sunarsan aptallara,
sana bilge değil, işe yaramaz yaftasını yapıştırırlar.

Kendilerini bir şey sananlardan üstün olduğun
anlaşılsa, kimseye yaranamazsın.

300

Ben de paylaşıyorum şimdi bu kaderi,
bilge olduğumdan kıskanıyor beni kimileri,
kimileri de ulaşılmaz buluyor. [Bana aylak diyenler,
başka şeyler yakıştıranlar da var]. O kadar zeki değilim

oysa. 305

Neden korkuyorsun? Sana zarar vermemden mi?

Boşuna endişelenme, krallara zarar verecek kadar
gücüm yok benim. Üstelik bana bir kötülük
yapmış da değilsin. Sen gönlünün çektiği damada
kızını verdin sadece. Benim derdim kocamla.

310

Bana sorarsan, hareketlerin sağduyunu yansıtıyor
ve hiç kıskanmıyorum mutluluğunu. Düğününüzü
yapın, mutlu olun, ama beni de bırakın bu ülkede
yaşayayım. Benden güçlülere yenildiğime göre,
susacağım haksızlığa uğradığım halde.

315

KREON

Sözlerin kulağa hoş geliyor, ama kötü şeyler
planladığına dair bir kuşku kemiriyor içimi.

Bu yüzden eskisinden de az güveniyorum şimdi sana.

Çabuk öfkelenen bir kadın ya da erkek,
zeki ve sessiz biri kadar tehlikeli değildir.

320

Bu yüzden çek git bir an önce buradan.
Fazla lafa gerek yok, kararım kesin. Düşmanım
olduğuna göre bizimle kalman mümkün değil.

MEDEA

Yeni evli kızının adını anarak diz çökmüş
yalvarıyorum.

KREON

Nefesini tüketme boşuna, değişmeyecek kararım. 325

MEDEA

Bunca yakarışıma kulak vermeden kovacak mısın beni?

KREON

Yuvamı senden çok seviyorum.

MEDEA

Güzel vatanım, nasıl arıyorum şimdi seni!

KREON

Çocuklarımdan sonra ben de severim vatanımı.

MEDEA

Ah! Aşk ne acılar yaşatıyormuş insanlara! 330

KREON

Bu, biraz da kadere bağlı!

MEDEA

Zeus, sakın unutma çekilen bu acıların sorumlusunu.

KREON

Çek git lanetli kadın, kurtar beni bu dertten.

MEDEA

Dertli olan benim, dertten kurtulmuyor başım.

KREON

Adamlarım birazdan seni zor kullanarak kovacak. 335

MEDEA

Hayır, hayır! Sana yalvarıyorum Kreon.

KREON

Canımı sıkmaya başladın kadın!

MEDEA

Tamam, sürgüne gideceğim. Başkadır senden istediğim.

KREON

O zaman niye zorluyor, kolumu bırakmıyorsun?

MEDEA

İzin ver sadece bir gün daha kalmama, 340
gidişimiz için gereken hazırlıkları yapayım.
Babaları hiç ilgilenmediğine göre,
çocuklar için bir şeyler ayarlamalıyım.
Acı onlara, sen de babasın, bilirsin.
Doğaldır çocuklara karşı bir sempati duyman. 345
Bana gelince, umurumda bile değil sürgün edilmek,
çocuklarıma başına gelen felakete ağlarım.

KREON

Zalim tabiatlı biri değilim. Hatta çoğu zaman
bedelini ağır ödedim anlayış göstermenin.
Şimdi de, yanlış yaptığımı bile bile, isteğini 350
yerine getireceğim! Yalnız seni uyarıyorum;
yarın, seninle çocuklarının üzerine ülkemin
sınırları içinde doğarsa güneş, öleceksin.
Diyeceğimi dedim ve sözümü tutacağım.
[Kalman gerektiğine göre, bir gün daha 355
kalabilirsin. Nasılsa bir günde yapamazsın
yapmandan çekindiğim şeyleri.]
(*Kreon maiyetiyle birlikte sahneden çıkar.*)

KORO

Ah, ah! Bahtsız kadın, acılar içindesin!
Kimin yanına gideceksin Medea?
Hangi evde, hangi ülkede 360
deva bulacaksın dertlerine?
Tanrı, çıkışı olmayan bir kötülükler
denizine düşürmüş yolunu.

MEDEA

Kötülük sarmış dört bir yanıma, kim inkâr edebilir?
Ama sanmayın bu işin böyle biteceğini. 365
Yeni evlileri zorlu bir mücadele bekliyor,

gelinin ailesi de büyük yaralar alacak.
Aklımda bir şeytanlık, bir beklenti olmasa
yaltaklanır mıydım sanırsınız bu adama?
Onunla konuşmaz, ona dokundurmazdım 370
elime bile. Öyle aptal ki, beni sürgün ederek
bozabilecekken bütün planlarımı, bir gün
daha kalmama izin verdi. İşte bugün,
düşmanlarımdan üçü yaşamlarını
yitirecek, babayla kızı ve benim kocam. 375
Birçok yöntemim var onları öldürmek için,
hangisiyle başlasam bilemiyorum dostlarım.
Ateşe mi versem gerdek odasını,
yoksa yataklarına sessizce yaklaşarak,
keskin bir hançer mi saplasam böğürlerine? 380
Ama bir sorun var beni düşündüren.
Emelime ulaşmak üzere saraya girerken
yakalanıp öldürülürsem, rezil rüsva
olacağım düşmanlarımla karşı karşıya.
En iyisi doğru yoldan şaşmayayım, en iyi bildiğim 385
zanaata başvurarak onları zehirleyeyim.
Ama başarılı olursam, beni hangi kent kabul eder
bundan sonra? Hayatımı korumak üzere hangi dostum
bana güvenli bir köşe, sığınacak bir ev sağlar?
Kimse! Bu yüzden biraz daha kalmalıyım. 390
Sığınacak bir yer bulursam kendime, sessizce
ve kurnazlıkla işlerim cinayetimi. Karşı konulamaz
bir engel çıkarsa önüme, en cesur yola başvurur,
kendi ölümüm pahasına, bir kılıç kapıp ikisini de
öldürürüm. 395
Bütün tanrılardan daha çok saydığım, ocağımın
başköşesine oturttuğum, destekçim Hekate adına
yemin ediyorum. Kalbimi kıran hiç kimse cezasız
kalmayacak.
Acıklı ve acılı yapacağım düğünlerini. Ağır olacak

evlenmelerinin, beni sürgüne yollamalarının bedeli. 400
 Haydi Medea, planlar kurar ve düşünürken
 yararlan ustası olduğun zanaatların her birinden.
 At o korkunç adımı, burada sınansın cesaretin.
 Nasıl acı çektiğini görmüyor musun? Güneşin soyundan
 gelen
 soylu bir babanın kızı olarak, milletin diline düşmemelisin 405
 Sisypheos'un²³ dölüyle evlenen İason'un düğününde.
 Neler yapacağını iyi bilirsin! Ayrıca... Biz kadınlar
 kararsız kalırken iyilikler hususunda,
 yaratıcı ustasıyız her türlü kötülüğün.

1. Stasimon²⁴
 (410 – 445)

KORO

Gerisin geri, dağlara doğru 1. strophe 410
 akar oldu kutsal nehirler,
 tersine döndü adalet
 ve onunla birlikte her şey.
 Yalandır erkeklerin yeminleri, 415
 kalmadı artık tanrılara inanç.
 Yeni yaklaşımlarla hayatım
 değişecek, şöhret kazanacağım.
 Onura kavuşacak kadın cinsi,
 çamur atamayacak kimse
 bundan böyle kadınlara. 420

Eski ozanlar, türküler yakmaya 1. antistrophe
 son verecek artık ihanetime.
 Musikin piri Apollon,
 bahşetmedi ruhuma
 ilahi şarkısını lyranın. 425

Yoksa ben de nice türküler
yakardım erkek milletine dair.
Ama zaman uzundur,
hem erkekler,
hem de bizim için
çok şey var söyleyeceği.

430

Ve sen Medea, yüreğinde bir ateşle, 2. *strophe*
Karadeniz'in ikiz kayaları arasından
kendine yol açarak, baba evinden
uzaklara yolculuk ettin.
Şimdi, yaban ellerde tek başınasın.
Evliliğin perişan, yatağın erkeksiz
ve utanç içinde sürgün ediliyorsun ülkeden.

435

Yeminlere kalmadı sadakat, 2. *antistrophe*
havaya uçup yok oldu
ar duygusu Büyük Yunanistan'da.
Bahtı kara kadın, bir limana sığınırcasına
gidebileceğin bir baba evin yok
ve aşta senden üstün bir kraliçe
hüküm sürüyor yuvanda.

440

445

2. Episode (446 – 626)

(İason daha önce Kreon'un giriş yaptığı
kapıdan girer.)

İASON

İlk kez olmuyor, daha önce de gördüm
ne kötülüklere yol açtığını keskin öfkenin.
Burası ülken olabilir, evinde kalabilirdin

kabul etseydin eğer güçlülerin kararlarını.
Düşüncesizce söylediklerin yüzünden
sürgün edileceksin. İason kocaların 450
en kötüsüdür de dilediğin kadar,
umurumda değil. Ama kralın ailesine dair
söylediklerinden sonra, sadece sürgünle
kurtulduğuna şükretmelisin.
Onları yatıştırmak, burada kalmanı 455
sağlamak için elimden geleni yaptım,
ama sen saçmalamayı sürdürerek ağzına geleni
söyledin. İşte bu yüzdendir sürgün edilmen.
Yine de geldim yanına, içime sinmiyor dostlarımı
ortada bırakmak. Seni düşünüyorum kadın, 460
çocuklarla sürgünde yokluk çekmeni, beş parasız
kalmanı istemiyorum. Sürgün bir sürü zorluk
getirir beraberinde. Nefret ediyorsan da benden,
hiçbir zaman istemeyeceğim kötülüğünü.

MEDEA

[Tanrıların, benim ve bütün insanlığın 465
en büyük düşmanı] rezil ödle
–daha sert bir ifade bulamıyorum
anlatmak için korkaklığını– geldin demek!
Cesaret değil, cüret bile değil,
bu kadar çok zarar verdiğin sevdiklerinin 470
gözünün içine bakabilmek.
Hayâsızlıktır bu, insanlığın en kötü
hastalığı. Ama yine de iyi oldu geldiğin.
Sana hem içimi dökeceğim hem de
beni dinlerken senin ruhun kararacak.
Baştan başlayarak sayıyorum! Seninle 475
Argo gemisine binen Yunanlıların bildiği gibi,
toprağa ölümün tohumlarını ekmek üzere
alev nefesli boğaları sabana koşturmayla
gönderildiğinde hayatını ben kurtardım.

Sayısız koluyla sardığı altın postu, 480
 gözünü hiç kırpmadan koruyan ejderhayı
 öldürerek kurtuluşunun ışığını ben yaktım.
 Yuvamı, babamı terk ettim ve sağduyudan
 uzaklaşıp duygularıma kapılarak
 seninle İolkos taraflarına, Pelion'a geldim. 485
 Pelias'ı—kendi kızlarına öldürterek—ölümlerin
 en korkuncuyla yok edip ocağını ben söndürdüm.
 Benden bunca iyilik gördükten sonra da bize ihanet ettin
 aşağılık adam. Çocukların varken başka bir aşkın
 peşine düştün. Onlar olmasaydı, belki de 490
 affedebilirdim böyle bir tutkuya kapılmanı.
 Yeminlerine sadakatin nerede? Tanrıların
 artık hiçbir hükmü kalmadı ya da insanların
 uyması için yeni yasalar mı geçerli sanıyorsun?
 Görmüyor musun yeminlerinden döndüğünü? 495
 Ah, bu sefil erkeğin sıkıca tuttuğu sağ elim,
 sarıldığı dizlerim, nasıl da kandırdı sizi,
 bütün umutlarımızı boşa çıkaran o dokunuşlar!
 Söylesene! Bir iyilik beklediğimden değil de
 adiliğin açıkça ortaya çıksın diye, 500
 dostummuşsun gibi sesleniyorum sana:
 Nereye gideyim şimdi? Sana yaranmak için
 ihanet ettiğim vatanıma ve babama mı,
 yoksa Pelias'ın zavallı kızlarına mı?
 Babalarının katilini nasıl karşılasınlar!
 İşte böyle! Nefret ediyor benden evdekiler 505
 ve senin yüzünden düşman oldum üzmemem
 gereken insanlara. Sen de, bütün bunlara karşılık,
 beni Yunan kadınlarının en mutsuzu kıldın!
 Mükemmel ve sadık geçinen bir kocanın eşi olarak 510
 buralardan kovulacak, hiçbir dostum olmadan,
 tek başıma çocuklarımla sürgüne gönderileceğim.
 Taze damat için ne onur, hayatını kurtaran eşiyle

çocuklarının dilenerek dolaşması sokaklarda.

Ah Zeus! Altının sahtesini gerçeğinden 515
ayırmak için açık işaretler verirken bize,
kalp olanları gerçeklerinden ayırmak üzere
bir işaret koymayı neden düşünmedin
erkeklerin bedenleri üzerine?

KORO

Korkunç ve onulmazdır dostların 520
dostlarına karşı duydukları öfke.

İASON

Kadın, görüldüğü kadarıyla, iyi bir hatip olduğumu
göstermeli ve sadece küçük bir yelken açarak
tehlikeden sıyrılan usta bir dümenci gibi,
bu çekilmez küfür sağanağından kurtulmalıyım! 525

Sana borçlu olduğum minneti böyle abarttıktan sonra,
tanrılarla insanlar içinden, beni o macerada
sadece Afrodit'in koruduğunu söylemeliyim.

Açıkgörüşlüsün kuşkusuz, ama beni kurtaranın
Eros'un hedefini şaşmaz okları olduğunu 530
itiraf etmek gelmiyor işine. Bana yararı
dokunan neler yaptıysan iyi yapmışsın,
nedenleri üzerinde duracak değilim.

Yine de, şimdi göstereceğim gibi,
beni kurtarmana rağmen, verdiklerinden 535
çoktur benden aldıkların. İlk olarak, barbar
bir ülkede değil, Yunan toprağında yaşıyorsun.

Adaletin ne olduğunu öğrendin ve hayatını
kaba güç değil adalet yönlendiriyor. Bilgelliğini
tanıdı bütün Yunanlılar, namın aldı yürüdü. 540

Anılmazdı bile adın bir ucunda yaşasaydın dünyanın.
Mutluluğum duyulmayacak olduktan sonra,
ne altın isterdim evimde, ne de Orpheas'ın
sesinden tatlı olmasını sesimin. Bu şekilde
hatırlatmak istedim sana verdiklerimi, 545

zaten tartışmayı başlatan da sendin.
 Soylu düğünüme gelince, bu konuda
 bilgece, basiretli, sana ve çocuklarıma
 en yararlı olacak şekilde davrandığımı
 kanıtlayacağım, yeter ki sakın dur! 550
 Sırtımda bunca çare bulunmaz felaket
 taşıyarak İolkos'tan buralara geldiğimde,
 kralın kızıyla evlenmekten büyük bir kısmet
 çıkabilir miydi benim gibi bir sürgüne?
 Kafana taktığın gibi, ne seninle yatmaktan 555
 sıkıldım, ne başka bir kadını arzuladım,
 ne de daha fazla çocuk yapmaya heveslendim.
 Fazlasıyla yetiyor bana iki oğlum, şikâyetim yok.
 Birinci amacım, bolluk içinde rahat bir hayat
 yaşatmaktı ailemize. Yoksulları dostlarının bile 560
 dışladığını iyi bilirim. Çocuklarımı ailemin şanına
 uygun yetiştirmek,²⁵ onlara yeni kardeşler vermek,
 hiçbirini diğerlerinden ayırmadan kucaklamak,
 soyumu bir arada tutarak mutlu bir hayat yaşamak
 istiyordum. Senin başka çocuklara ihtiyacın yok, 565
 ama ben yenilerini şimdiden, sahip olduklarıma
 yararlı olsunlar diye istiyorum! Yanlış mı düşüncem?
 Sen bile onaylardın beni, kıvrınmasaydın
 kıskançlıktan. Öyle bir hale geldiniz ki siz kadınlar,
 cinsel hayatınız iyiiken havalara uçuyorsunuz 570
 mutluluktan, bozulunca da nefret ediyorsunuz
 bütün güzelliklerden. Başka bir şekilde
 çocuk sahibi olmalıydı insanlar,
 var olmamalıydı hiç kadın cinsi. Hiçbir
 kötülük kalmazdı dünyada o zaman. 575

KORO

İason, çok güzel süsledin sözlerini.
 Ama bana kalırsa –şaşıрма sakın–
 haksızlıktır terk etmen karını.

MEDEA

Birçok yönden farklıyım birçok insandan.
 Ağzı iyi laf yapan ahlaksıza müstahaktır 580
 cezaların en ağırı. Haksızlığı güzel sözlerle
 gidyirerek büyük kötülüklere cüret eder.
 Oysa zeki değildir o kadar, sen de değilsin!
 Dilbazlığına güvenerek, dost görünmeye
 çalışsan da tek bir sözüm yeter seni susturmaya. 585
 Adam olsaydın, onlardan gizli evleneceğine,
 önce ikna etmeye çalışırdın seni sevenleri.

İASON

Sana bu evlilikten söz etseydim nasıl da
 desteklerdin planlarımı! Sen şimdi bile
 dizginleyemiyorsun kalbinin vahşi öfkesini. 590

MEDEA

Bu değildi sorunun! Bir barbarla evli kalmak
 yaşlandıkça yıpratıcaktı saygınlığını.

İASON

Bunu iyice kafana sok! Bir kadına
 sahip olmak için yapmadım bu soylu evliliği.
 Daha önce de söylediğim gibi, seni ve çocuklarımı 595
 kurtarmak, onlara soylu kardeşler vererek
 geleceklerini güvenceye almak istedim.

MEDEA

Eksik olsun acılarla birlikte gelen mutluluk
 ve ömür boyu yürek paralayan zenginlik.

İASON

Bilgece davranıp değiştir dileğini. 600
 Vazgeç her güzellikte tatsızlık aramayı
 ve mutluyken düşünme hiç mutsuzluğu.

MEDEA

Devam et bakalım hakaretlerine! Senin sığınacağın
 yer hazır, oysa ben sürgüne çıkıyorum tek başıma.

İASON

Senin seçimindi, sakın suçlama başkalarını. 605

MEDEA

Suçum neymiş peki, ben miyim eşine ihanet eden?

İASON

Ağır lanetler okumuşsun kral ailesine.

MEDEA

Ocağın için de canlı bir lanet olacağım bundan böyle!

İASON

Tartışmayı uzatmanın bir anlamı yok,
ama sürgüne giderken, çocuklar ve senin için
bir ihtiyacın varsa paradan yana çekinmeden söyle.

610

Memnuniyetle sağlarım her istediğini, işaretler²⁶
de veririm dostlarım seni kollasın diye.

Bütün bunları reddetmen büyük aptallık olur,
oysa çok kazançlı çıkarsın gemlersen öfkeni.

615

MEDEA

İhtiyacımız yok dostlarına, senden de hiçbir şey
kabul etmeye yok niyetimiz. Hayır gelmez
kimseye ahlaksızların armağanlarından.

İASON

Tanrılar şahidimdir ki her yolu denedim
yardımcı olmak için seninle çocuklarıma. Ama sen
reddettin her teklifimi, kibirle itiyorsun sana uzanan
yardım ellerini. Acın da büyük olacak bu yüzden.

620

(İason sahneye girdiği kapıdan dışarı çıkar.)

MEDEA

Git artık, nicedir uzak kaldın taze gelininden,
yanıp tutuşuyor olmalısın tutkusuyla.
Evlen bakalım onunla! Tanrının yardımıyla,
belki de gözyaşlarına boğar bu evlilik seni.

625

2. Stasimon

(627 – 662)

KORO

Büyük bir tutkuyla gelen aşklar,
ne onur ne de erdem

1. strophe

kazandırır erkeklere.

Ama zarafetle gelince Afrodit,
hiçbir tanrıça yaklaşılamaz bile
güzelliğine. Yüce Tanrıçam,
hiç hedef olmasaydım keşke
tutkuya batırılmış
o şaşmaz altın oklarına.

630

635

Tanrıların en muhteşem armağanı, 1. *antistrophe*
sağduyu sarsın beni sevgiyle.
Merhametsiz Afrodit hiç salmasın
üzerime öfkeyle geçimsizliği
ve tutuşturmasın yüreğimde
başka yataklara ilişkin
yakışksız tutkuları. Onurlandırsın
barış içinde yaşayan çiftleri
ve bilgece yargılasın kadınların aşklarını.

640

Ah vatanım, ah yuvam! 1. *strophe* 645
Yazılmamış olsaydı keşke
kaderimde yersiz yurtsuz sürünmek.
Girmeseydim hiçbir yere varmayan
engebeli yollara, tatmasaydım acısını
kederlerin en dayanılmazının. Ölüm alsın
beni o günleri görmeden, ölüm söndürsün
gözlerimin ferini. Bütün acılar içinde en ağırıdır
baba toprağından yoksun yaşamının acısı.

650

Başkasından duymadım, 2. *antistrophe*
kendi gözümle gördüm
şimdi anlattıklarımı. 655
Başına gelen felakete hiçbir şehir,
hiçbir dostun üzülmeli.
Yerin dibine batsın,

temiz kalbinin kapısını açarak
dostunu onurlandırmayan vefasız.
Hiçbir zaman olmayacak benim dostum.

3. Episode (663 – 823)

*(Kent dışına açılan kapıdan Aegeas girer.
Mutlu görünmektedir.)*

AEGEAS

Günün aydın olsun Medea. Bundan güzel
selamlama yoktur sevilen dostlara söylenecek.

MEDEA

Senin de günün aydın olsun bilge Pandion'un²⁷ oğlu
Aegeas. Nereden geliyorsun ve ne işin var buralarda?

665

AEGEAS

Delphoi'den, Apollon'un kadim tapınağından geliyorum.

MEDEA

Neden uğradın kehanetlerin dile getirildiği dünyanın
merkezine?

AEGEAS

Sormaya gelmiştim nasıl çocuk sahibi olacağımı.

MEDEA

Tanrılar aşkına! Bugüne kadar çocuksuz mu geçirdin
yaşamını?

670

AEGEAS

Çocuğum olmadı, öyle uygun görmüş tanrılar!²⁸

MEDEA

Eşin var mı yoksa evliliği denemedin mi daha?

AEGEAS

Evlilik bağı bana yabancı değil.

MEDEA

Ne dedi peki Phoibos²⁹ çocuklar hakkında?

AEGEAS

Bir ölümlünün anlayamayacağı kadar karmaşık, bilgece 675
laflar etti.

MEDEA

Sakıncası var mı Tanrının kehanetini öğrenmemin?

AEGEAS

Tabii ki yok, hatta ihtiyacım var bilgeliğine.

MEDEA

Sakıncası olmadığına göre, anlat bakalım kehaneti.

AEGEAS

“Çözmeyecekmişim tulumdan sarkan ayağın bağını.³⁰”

MEDEA

Neyi yapmadan ya da nereye varmadan önce? 680

AEGEAS

Atalarımın yurduna geri dönmeden önce.

MEDEA

Peki, nedir gemini buralara sürükleyen?

AEGEAS

Pittheas³¹ adında biri varmış, Troizina’nın kralı.

MEDEA

Dediklerine göre Pelops’un oğlu ve dindar biriymiş.

AEGEAS

Kehanet hakkında ona danışacağım. 685

MEDEA

Böylesi konularda uzman bir bilgedir.

AEGEAS

En sevdiğim silah arkadaşlarımdan biridir de aynı
zamanda.

MEDEA

Amacına ulaşmanı ve mutlu olmanı dilerim.

AEGEAS

Ama sen neden yorgun ve solgun görünüyorsun öyle?

MEDEA

Kocamdan kötü erkek gelmedi bu dünyaya Aegeas. 690

AEGEAS

Ne diyorsun? Anlat dertlerini bana bütün ayrıntılarıyla.

MEDEA

Hiçbir kusurum olmadığı halde bana haksızlık ediyor.

AEGEAS

Sana neler yapmış? Biraz daha açsana!

MEDEA

Yuvamıza başka bir kadın getirdi evin hanımı olarak.

AEGEAS

Nasıl cüret edebildi böyle rezilce bir davranışa?

695

MEDEA

Aynen öyle yaptı, küçük düşürerek daha önceden
sevdiklerini.

AEGEAS

Âşık mı oldu yoksa, senden sıkıldı mı?

MEDEA

Delicesine âşık olup ihanet etti kendisini sevenlere.

AEGEAS

Dediğin kadar kötü biriyse, defolsun gitsin.

MEDEA

Aslında, o krala damat olmanın şanına âşık oldu.

700

AEGEAS

Böyle bir adama kim kız verir? Lafını bitirsene!

MEDEA

Korinthos'u yöneten Kral Kreon olacak kayınbabası.

AEGEAS

Yerden göğe kadar haklısın durumuna üzölmeye.

MEDEA

Bütün bunlar yetmezmiş gibi, sürgün ediliyorum ölkeden.

AEGEAS

Kim kovuyor seni? Bu da nereden çıktı böyle?

705

MEDEA

Kreon'dur Korinthos'tan sürgün eden beni.

AEGEAS

İason buna izin verecek mi? Ne kadar ayıp!

MEDEA

Sözde itiraz ediyor, ama kabul etmeye hazır.

Sakalını seveyim Aegeas, bir dilenci gibi

ayaklarına kapanıp sana yalvarıyorum.

710

Acı bana, kaderin tokadını yiyen ben bahtsız

ve izin verme tek başıma sürgün edilmeme.

Ülkene kabul et beni, buyur et evine.

Dilerim tanrıların yardımıyla

çocuk özlemin giderilir, mutlu olursun.

715

Ne büyük şanstır bilemezsin yanına almak beni,

çare bulacağım kısırlığına, bir sürü çocuğun

olacak. Her türlüşünü bilirim sihirli otların.

AEGEAS

Bütün kalbimle sana yardımcı olmak isterim,

birçok nedenden dolayı, kadın. Önce tanrılar

720

öyle buyurduğu, sonra da çocuk sahibi olmama

yardım edeceğin için, özellikle bunun için.

Şöyle yapacağız! Ülkeme gelersen,

törenin emrettiği gibi seni koruyacağım.

Ama şunu açıklığa kavuşturmak isterim,

725

yardımcı olamam buradan ayrılman konusunda.

Ülkeme tek başına gelmeyi başarabilirsen,

korurum seni, kimselere teslim etmem.

Kendi olanaklarınla yola çıkacaksın buradan,

işe karışarak gücendirmek istemem dostlarımı.

730

MEDEA

Uygundur! Ama sözlerini yeminle bağlarsan

güzel bir güvence olur benim için.

AEGEAS

Güvenmiyor musun bana, nedir çekindiğin?

MEDEA

Sana güveniyorum. Ama Pelias'ın ailesi

ve Kreon bana düşman. Sözünü yeminle

735

bağlarsan teslim edemezsin artık beni onlara.

Ama tanrılara yemin etmeden, sadece söz vermekle yetinirsen, onlarla dost olup boyun eğebilirsin isteklerine. Benim hiçbir gücüm yok, oysa onlar zengin ve krallıklara hükmediyorlar.

740

AEGEAS

Çok temkinli konuşuyorsun, ama öyle düşünüyorsan itiraz etmem isteğine. Aslında benim de işime gelir yemin etmek, gösterecek bir gerekçem olur düşmanlarına, sen de rahat edersin. Adlarını söyle tanrılarını!

745

MEDEA

Gaia'nın toprağına, babamın babası olan Güneş'e ve bütün tanrılarının soyu adına yemin et.

AEGEAS

Ne için yemin etmemi istersin? Devam et!

MEDEA

Beni ülkenden kovmayacağına ve sağ olduğun süre boyunca düşmanlarım beni kaçırmak istediklerinde onlara izin vermeyeceğine yemin et.

750

AEGEAS

Toprak Ana, Güneş'in parlak ışığı ve bütün tanrılar adına bu söylediklerine sadık kalacağıma yemin ediyorum.

MEDEA

Yeterli! Şimdi de yemininden dönersen ne olacağını söyle.

AEGEAS

Tanrılara saygısızlık yapanlara verilen ceza verilsin bana. 755

MEDEA

Yolun açık olsun, her şey yoluna girdi şimdi. Ben de planladığım ve yapmayı arzuladığım işleri bitirir bitirmez şehrine doğru yola çıkacağım.

(Aegeas, sahneye girdiği kapıdan maiyetiyle çıkar.)

KORO

Maia'nın oğlu, yolcuların koruyucusu

Hermes³² evine sağ salım ulaştırsın 760
 seni Aegeas. Umarım gerçekleşir
 bu denli içtenlikle dilediklerin,
 çünkü soylu bir insansın sen kanımca.

MEDEA

Ah Zeus, Zeus'un kızı Dike ve ışınları Güneş'in!
 İşte, zafer yolu açıldı önümde artık dostlar, 765
 şimdi alt edeceğim düşmanlarımı,
 hak ettikleri gibi cezalandırılacaklar.
 Tam batmak üzereyken bütün hayallerim,
 güvenilir bir liman gibi çıktı karşıma bu adam,
 Athena'nın şehrine vardığımda, gemimin 770
 pupa halatını ona bağlayacağım.
 Başından sonuna kadar anlatacağım sana
 planlarımı, ama bekleme hoş olmasını
 sözlerimin. İason'a bir köle göndererek
 gelip beni görmesini isteyeceğim. 775

Yanıma gelince de, ona tatlı sözlerle
 her şeyi kabul ettiğimi, bana ihanet edip
 kralla damat olmasını uygun ve zekice
 bulduğumu söyleyeceğim. Sadece çocuklarımın
 kalması için yalvaracağım. Onları herkesin 780
 benden nefret ettiği düşman topraklarda
 hor görülerek yaşamaları için değil, kralla kızını
 yok edebilmek için burada tutmak istiyorum.
 Onlara [sürgünü durdurmak için, özellikle kralın kızına
 verilmek üzere] değerli armağanlar, ince iplikten 785
 dokunmuş bir duvakla bir taç göndereceğim.
 Bu süsleri takıp takıştırdığında, prenses
 ve ona dokunan herkes korkunç acılar çekerek
 ölecek, çünkü zehir sürmüş olacağım armağanlara.
 Sözlerim burada bitiyor, ancak ardından 790
 yapacaklarımı düşündükçe içim paralanıyor.

Çocuklarımı öldüreceğim kendi ellerimle,
 zor kullanarak alamayacak hiç kimse onları benden.
 Temellerine kadar dağıttıktan sonra İason'un evini,
 arkamda sevgili çocuklarımla ölümlerini bırakarak, 795
 lanetlenmiş bir katil gibi ayrılacağım buradan.
 Düşmanlarımla arkamdan gülmesine katlanamam
 dostlarım. [Artık ne beklentim kaldı hayattan?
 Bunca felaketten sonra sığınacak bir evim,
 bir vatanım bile yok.] Hatalıydım bir Yunanlının 800
 sözlerine kanarak baba ocağımla terk ettiğimde,
 ama o tanrıların yardımıyla büyük bir bedel ödeyecek.
 Bir daha canlı göremeyecek ona doğurduğum
 çocukları ve yenilerini yapamayacak,
 zehirlerimle ölüme mahkûm ettiğim, kaderinde 805
 acılar içinde ölmesi yazılmış olan genç karısıyla.
 Kimse beni çaresiz, korkak ve zayıf sanmasın,
 tam aksine, düşmanlarıma karşı acımasız,
 sevdiklerime karşı sadığım. Sadece böyle
 insanların hayatı hak eder onurlandırılmayı. 810

KORO

Planlarını benimle paylaştığına göre, sana yardım
 etmek ve insanların yasalarını savunmak adına
 bu söylediklerini yapmamanı rica ediyorum.

MEDEA

Mümkün değil! Sen başıma gelenleri
 yaşamadın, bu yüzden konuşuyorsun öyle. 815

KORO

Kendi kanına, canına kıyabilecek misin be kadın?

MEDEA

Tek yolu budur kocamı derinden yaralamanın.

KORO

Ama sen de kahrolacaksın üzüntünden.

MEDEA

Ne olacaksa olsun artık. Konuşacak bir şey kalmadı.

(*Sütnineye hitaben devam eder.*³³)

Bugüne kadar her konuda sana güvendim,
git İason'u çağır, buraya getir. Ama benim gibi
kadın ve sadık bir hizmetçi olduğuna göre
sakın ağzından kaçırma yapmayı düşündüklerimi.

820

3. Stasimon (824 – 865)

(*Sütnine çıkar.*)

KORO³⁴

Ezelden beri müreffeh
ve mutluluklar dağıtan tanrıların
soyundan gelen Erekhtheus'un³⁵ oğulları.
Kutsal ve işgal edilemez
topraklarda yaşıyor,
en muhteşem bilgelikle besleniyor,
pırıl pırıl bir gökyüzü altında
zarafetle yürüyorsunuz.
Derler ki, sarışın Harmonia
sizin ülkenizde doğurmuş dokuz
el değmemiş Pierialı Musa'yı.

1. strophe

825

Rivayete göre, Kiphissos
deresinin berrak sularında
serinlenirdi Afrodite
ve nefes alıp verdikçe,
tatlı, yumuşak bir meltem
eserdi toprağa.
Saçlarını mis kokulu güllerden
örölmüş bir taçla süsleyerek,
Eros'u Bilgeliliğin yanına gönderirdi,

1. antistrophe

835

840

birlikte oluşturmaları için
her türlü nimeti. 845

Kutsal derelerle sulanan 2. *strophe*

konuksever bir şehir,
senin gibi lanetli
bir evlat katilini
nasıl kabul edebilir? 850

Çocuklarına saplayacağın hançeri,
planladığın cinayeti bir daha düşün.
Diz çöküyoruz önünde Medea,
bildiğimiz her türden yakarışlarla
yalvarıyoruz, öldürme çocuklarını. 855

Çocuklarına reva gördüğün 2. *antistrophe*

bu lanetli cinayet için gereken
cesareti elinde, kafanda
ya da yüreğinde nasıl bulabilirsin
ve gözyaşlarına boğulmadan
nasıl kıyarsın onlara? 860

Önünde diz çöküp
sana yalvarırlarken,
ellerini katıyüreklilikle
nasıl bularsın kanlarına? 865

4. Episode (866 – 975)

(İason dadı eşliğinde kapıdan girer.)

İASON

Çağırdın, ben de geldim. Benden nefret
ediyor olsan da, hazırım seni dinlemeye.
Daha neler istiyorsun kadın?

MEDEA

- Sana söylediklerim için özür dilerim İason,
ama bunca güzel şeyi paylaştıktan sonra 870
katlanmalısın şimdi öfkemin patlamalarına.
Söylediklerini sakince düşününce, “Delisin sen!”
dedim kendi kendime. “Doğru düşünenlere
bunca kızmanın, kraliyet ailesinin ve iyiliğimi 875
isteyen kocamın düşmanlığını kazanmanın
âlemi ne? Adamcağız kralın kızıyla evlenerek
yeni kardeşler vermek istiyor çocuklarıma.
Öfkemi gemlemeliyim. Neler oluyor bana
tanrılar sadece iyiliğimizi düşünüürken?
İki oğlum olduğunu, sürgün edildiğimizi 880
ve hiç dostumuzun kalmadığını unuttum mu yoksa?”
Aklıma getirince bütün bunları, aptalca
davrandığımı ve boşuna sinirlendiğimi anladım.
Şimdi seni onaylıyor, bu yeni akrabalığı 885
kurarken bilgece davrandığımı kabul ediyorum.
Kararını desteklemesi, bu evliliği onaylaması,
yeni geline yardımcı olmaktan mutluluk
duyması gereken bendim asıl aptallık eden.
Ama biz kadınlar –kötü bir kelime kullanmak
istemem– öyleyiz işte. Kötülüklerime kötülük, 890
aptallıklarına aptallıkla karşılık verme.
Şimdi daha iyi düşündüm, geri adım atıyor,
yanlış davrandığımı kabul ediyorum.
(*Eve doğru dönerek çocuklarına seslenir.*)
Çocuklar, çıkın artık evden, gelin yanıma,
kucaklayın babanızı, konuşun, barışın 895
onunla ve benim yaptığım gibi, unutulmuş
sevdiklerinize karşı beslediğiniz düşmanlığı.
Aramızda barış oldu, eski öfke unutuldu.
(*Çocuklar Lala eşliğinde evden çıkarlar.*)
Uzanın babanızın ellerine. Heyhat!

Gözümün önünde gelecekle ilgili korkunç 900
 sahneler canlanıyor. Çocuklarım, daha ne kadar
 ellerinizi uzatabileceksiniz babanıza böyle?
 Ah, ne kadar bahtsızım! Gözlerimden yaşlar akıyor
 ve korku kaplıyor yüreğimi. Nihayet babanızla
 barışarak körpe yüzlerinizi yaşlara boğdum. 905

KORO

Benim gözlerimden de aktı sıcak gözyaşları,
 keşke fazla uzamasa, burada bitse bu tatsızlık.

İASON

Kadın, şimdi söylediklerini onaylıyor, daha
 önce söylediklerin için de seni suçlamıyorum.
 Yeni bir evlilik tezgâhladıklarında 910
 doğaldır kadınların kocalarına kızması.
 Biraz zaman gerekti, ama sonunda yüreğin
 yumuşadı, neyin doğru olduğunu anlayarak
 olgun bir kadın gibi davrandın. Sizlere gelince
 çocuklarım, tanrıların yardımıyla güvende 915
 olmanız için çok çaba harcadı babanız.
 Yeni kardeşlerinizle birlikte gözdesi olacaksınız,
 eminim Korinthos'un. Siz büyümeye bakın, başka
 her şeyle babanız ve onu seven tanrılar ilgilenecek.
 Dilerim, hep güçlü ve hasımlarınızdan üstün olarak 920
 büyüdüğünüzü görmek nasip olur bana.

(Medea yüzünü çevirerek ağlamaya başlar.)

Ama sen neden akıtıyorsun gözyaşlarını
 ve neden kaçırıyorsun benden apak yüzünü?
 Hoşuna gitmedi mi yoksa söylediklerim?

MEDEA

Yok bir şey, çocukları düşünüyordum sadece. 925

İASON

Merak etme, her sorunlarıyla ben ilgileneceğim.

MEDEA

Sana inanıyorum, samimiyetinden kuşku yok,

ama bilirsin, meyilliyiz ağlamaya biz kadınlar.

İASON

Çocuklar için neden üzülüyorsun bu kadar?

MEDEA

Onları ben doğurdum ve sen uzun yaşamalarını dileyince, 930
öyle mi olacak gerçekten diye bir kuşku düştü içime.

Ama sen buraya konuşmaya geldin, bazı konuları
ele aldıysak da daha konuşacaklarımız var.

Kral beni ülkesinden sürgün ettiğine göre,
burada kalarak ona ve sana zorluk çıkarmak 935
doğru olmaz, bunu ben de anladım artık.

Saraya düşman olduğuma inanıyor herkes.

Buradan hemen ayrılmaya hazırım,
ama çocuklar ülkede kalsın, yanında
büyümelerine izin versin diye yalvar Kreon'a. 940

İASON

İkna edebilir miyim bilmem, ama deneyeceğim.

MEDEA

O zaman genç karından iste çocukların
kalması için babasına yalvarmasını.

İASON

Öyle yapacağım ve onu ikna edeceğime inanıyorum.

MEDEA

İkna olur tabii diğer kadınlar gibiye. 945

Ama bu konuda ben de yardımcı olabilirim.

Dünyanın en güzel armağanlarını,

[altın işlemeli bir taçla ince dokunmuş

bir duvak] sunmak üzere, çocuklarımı

ona göndereceğim, iyi bilirim bu işleri. 950

Kölelerden biri eve koşup armağanları getirsin.

*(Bir hizmetçi eve girer ve 955. dizede ellerinde
armağanlarla geri döner.)*

Senin gibi mükemmel bir erkek bulan

ve bir zamanlar babamın babası Güneş'in

torunlarına bıraktığı armağanlara
 sahip olan karın bir kez değil, binlerce kez 955
 mutlu olacak. Alın bunları çocuklarım
 ve şansı güzel geline götürüp verin.
 Dudak bükülecek armağanlar değil bunlar.

İASON

Neden düşüncesiz davranarak bunlardan
 mahrum edersin kendini? Sarayın ihtiyacı 960
 mı var sanırsın altınla duvağa. Verme onları,
 sakla kendine. Pahalı armağanlar gerekmez,
 karımın gözünde bir değerim varsa eğer.

MEDEA

Engel olma bana. Derler ki tanrıları bile ikna edermiş
 armağanlar. İnsanlar için binlerce sözden değerlidir altın. 965
 Şimdi onun zamanı, onu kutsuyor tanrılar, kraliçe olmuş
 bu genç yaşında. Çocuklarımın burada kalışını
 altınla değil hayatımla bile ödemeye hazırım.
 Haydi çocuklar, koşun görkemli saraya, gidin
 benim de hanımım olan babanızın genç karısına. 970
 Armağanları sunarken diz çökün, yalvarın
 kalmanız için izin vermesine, ama dikkat edin
 kendi elleriyle alsın ona verdiklerinizi. Haydi,
 gidin vakit geçirmeden. Annenizin heyecanla
 beklediği güzel haberlerle dönmenizi bekliyorum. 975

4. Stasimon (976 – 1001)

*(Bir çıkıştan Lala ile çocuklar, diğer çıkıştan da İason
 sahneden ayrılırlar.)*

KORO

Çocukların hayatlarına dair hiçbir umudum 1. strophe
 kalmadı artık. Yürüyorlar cinayet işlemeye.
 Altın tacı alacak ellerinden gelin,

- bahtsız kız felaketi alacak ellerinden.
Kendi elleriyle dolayacak 980
sarı saçlarına Hades'in süslerini.
Güzelliği ve ilahi parıltısından 1. *antistrophe*
büyülenerek, altın taçla
duvağı başına geçirecek,
Ölüler Dünyası için 985
süslenecek gelin.
Öyle bir tuzak, öyle bir kader
bekliyor ki zavallıyı,
kurtulamayacak yaklaşan felaketten.
- Ve sen mutsuz bir evliliğe 2. *strophe* 990
mahkûm olan kral damadı,
farkında olmadan çocuklarını felakete,
karını da korkunç bir ölüme
sürüklüyorsun. Zavallı İason, kaderin
nasıl da farklıymış hayallerinden. 995
- Büyük acınla kahroluyorum, 2. *antistrophe*
yasaları hiçe sayarak
evlilik döşediğini terk eden
ve başka bir kadınla yaşayan
kocan yüzünden çocuklarını 1000
öldürecek olan mutsuz ana.

5. Episode (1001 – 1250)

(Lala çocuklarla geri döner.)

LALA

Hanımım, çocuklar sürgünden kurtuldu,
prenses gelin kendi elleriyle ve sevinçle kabul etti
armağanları. Oğulların için barış geldi saraydan.

Ama sen neden üzgünsün öyle, olmadı mı bütün istediklerin? [Neden kaçırarak benden yüzünü, kulak vermiyorsun getirdiğim güzel haberlere?]

1005

MEDEA

Yazıklar olsun!

LALA

Getirdiğim haberlere uygun değil davranışın.

MEDEA

Yazıklar olsun!

LALA

Bilmeden, iyi olduğunu sandığım kötü bir haber mi getirdim yoksa?

1010

MEDEA

Haberlerin neyse o. Suçlamıyorum seni.

LALA

Neden boynunu büküp ağlıyorsun öyleyse?

MEDEA

Mecbur kaldım ihtiyar. Tanrılar ve kötü düşüncelerim düşürdü beni bu duruma.

LALA

Metin ol! Çocukların bir gün seni geri getirecek.

1015

MEDEA

Ama daha önce ben birilerini göndereceğim.

LALA

Çocuklarından ayrı yaşayacak olan tek kadın sen değilsin. İnsanlar söylenmeden katlanmalı felaketlere.

MEDEA

Öyle yapacağım. Ama sen içeriye gir şimdi, her zamanki gibi çocukların ihtiyaçlarını karşıla.

1020

(Lala eve girer.)

Çocuklar, ah çocuklarım! Beni sefaletimle baş başa bırakarak, sonsuza kadar annesiz kalacağınız bir şehirle bir eviniz var artık.

Ben de mutlu olduğunuzu göremeden, gerdek yatağınızı hazırlayamadan,

1025

gelinlerinizi süsleyemeden, evlilik
 mumlarınızı yakamadan başka bir ülkeye
 sürgün gidiyorum. Ağır oldu kibrimin cezası.
 Sizi boş yere yetiştirdim canlarım,
 boş yere çile çektim, boş yere katlandım 1030
 dayanılmaz acılarına doğumunuzun.
 Oysa ne umutlar beslemiştim, yaşlılığında
 bana bakacağınıza ve zamanı gelip de
 bu dünyadan ayrıldığımda herkesi kıskandıracak
 bir özenle cenazemi kaldıracağınıza dair. 1035
 Şimdi yok oldu artık bu tatlı hayal.
 Sizden uzak acı ve kederlerle dolu geçecek hayatım.
 O tatlı gözlerinizle ananıza bir daha bakamayacak,
 yaşamın başka bir evresine geçmiş olacaksınız.
 Ah, ah, neden bakıyorsunuz o masum 1040
 gözlerinizle, neden gülümsüyorsunuz böyle?
 Ah, ne yapacağım şimdi? Çocuklarımin o tatlı
 yüzlerini gördükçe yüreğim daralıyor kadınlar.
 Dayanamıyorum, batsın gitsin bütün kararlarım,
 oğullarımı yanıma alıp gideceğim bu ülkeden. 1045
 Babalarını üzme uğruna ne anlamı var
 kendime böyle bir kötülük yapmanın?
 Hayır, batsın gitsin bütün kararlarım.
 Neler oluyor bana? Düşmanlarımı cezasız bırakıp
 arkamdan gülmelerine izin mi vereceğim? 1050
 Cesaret etmeliyim, nedir bu korkaklığım,
 nasıl yumuşamış böyle kızgın yüreğim?
 İçeri girin çocuklar!
 (*Çocuklar içeri girer.*)
 Hazırladığım kurban etme
 törenini doğru bulmayan kendi bilir,
 ama hiç tereddüt etmeyecek benim ellerim. 1055
 Ah, ah! Çocuklara kıyma bahtsız yüreğim,
 acı onlara, bırak yaşasınlar. Seninle gurbette

yaşayarak anlam katacaklar hayatına.
Ama hayır! Hades'in karanlık iblisleri adına,
razı olmayacağım buna, düşmanlarımla
hakaretlerine terk etmeyeceğim çocuklarımı. 1060

[Şart olduğuna göre artık ölmeleri,
canlarını onları doğuran anaları alacak.]
Her şey bitti, geri dönüşü yok bu yolun.
Prenses başına geçirdi altın taçla 1065
ince dokunmuş duvağı, ölüyor eminim.
En acı verici yola girmenin, oğullarımı
daha da acısına göndermenin vakti geldi.
Ama önce onlarla vedalaşmalıyım.

(Medea işaret ederek çocukları çağırır.)

Gelin çocuklar, uzatın ellerinizi öpeyim. 1070
Ah sevgili eller, sevgili dudaklar,
narin bedenler ve güzel yüzler. Dilerim
mutlu olursunuz gideceğiniz yerde, çünkü
babanız bu dünyada her şeyinizi aldı elinizden.
Ne kadar güzelmiş körpe tenlerinize sarılmak, 1075
tatlı kokunuzu çekmek içime. Gidin, gidin,
dayanamıyorum artık yüzlerinize bakmaya.
İyi biliyorum nasıl bir kötülük yapacağımı,
ama öfkem aklımdan daha güçlü ve odur
insanlara en büyük kötülükleri yaşatan. 1080

(Çocuklar tekrar eve girerler.)

KORO

Bugüne kadar çok kez
derin düşüncelere dalıp
kadınların ilgilendiği
sorulardan daha büyüklerine
kafa yordum. Ama bizimle birlikte 1085
hareket ederek bize bilgelik
bağışlayan kendi Musamız da var.
Hepimize değilse de çoğumuza.

- Birçok kadın arasından
 çıkar böyle birileri. 1090
- Diyeceğim odur ki, çocuk
 doğuranlardan daha mutludur
 hiç çocuk sahibi olmayanlar.
 Çocuksuz yaşayanlar,
 anne baba olmanın insana 1095
 mutluluk mu yoksa mutsuzluk mu
 getirdiğini bilmezler ve
 hiç tanımazlar birçok sıkıntıyı.
 Ama evlerinde çocuk olanlar
 onları nasıl yetiştireceklerini, 1100
 onlara ne imkânlar sağlayacaklarını
 düşünmekten sonu gelmez kaygılar
 içinde geçirirler zamanlarını.
 Üstelik evlatları hayırlı mı değil mi
 bilemeden sarf ederler emeklerini. 1105
- Şimdi de, ölümlülerin başına gelebilecek
 en büyük kötülüğü anlatayım.
 Birinin evladına mal mülk sağladığını,
 evladının da gelişip serpildiğini,
 örnek bir insan olduğunu varsayalım. 1110
- Kahpe felek isterse, alır götürür
 onu birden Hades'in ülkesine.
 Tanrıların bunca derdin üstüne
 insanlara çektirdiği bu acıdan sonra
 ne anlamı kalır çocuk doğurmanın? 1115

MEDEA

- Uzun süredir haber bekliyorum dostlarım,
 orada işlerin nasıl gittiğine dair.
 İşte, şimdi göründü, İason'un maiyetinden biri.
 Koşarak geliyor, nefesi kesilmiş gibi,
 kötü bir haber getiriyor sanırım. 1120

*(Daha önce İason ve Kreon'un çıktığı kapıdan
 bir haberci aceleyle sahneye girer.)*

HABERCİ

[Bütün yasalara ters gelen korkunç cinayetler işleyen Medea,] araba ya da gemi ayırmadan, zaman yitirmeden, uzaklaş hemen buradan.

MEDEA

Nedir aceleyle gitmemi gerektiren sebep?

HABERCİ

Az önce Kral Kreon ile kızı
onlara verdiğin zehirle öldüler.

1125

MEDEA

Haberlerin en güzelini getirmişsin. Bundan böyle
velinimetim ve dostum olarak kabul edeceğim seni.

HABERCİ

Neler diyorsun be kadın, aklını mı yitirdin?
Kralın ocağını söndürdüğüne seviniyor musun?
Hiçbir şeyden korkun yok mu senin?

1130

MEDEA

Sana verilecek yanıtlım varsa da dostum,
aceleye gerek yok. Önce nasıl öldüklerini anlat.
Acılar içinde kıvranarak öldüklerini
söylersen iki misli olacak sevincim.

1135

HABERCİ

İki oğlunla babaları saraya gelip
gerdek odasına girdiğinde, çektiklerinize
kahrolan biz köleler çok sevindik.
Anında kulaktan kulağa yayıldı
kocanla düşmanlığını sona erdirdiğin.
Kimimiz çocukların ellerini, kimimiz de
sarışın başlarını öpüp kokladık. Ben de sevinçle
peşlerine takılarak onlarla gerdek odasına girdim.
Şimdilerde senin yerine hanımımız olan
genç gelin, çocukları görmeden önce
hayranlık ve sevgiyle bakıyordu İason'a.
Çocukların odaya girmesiyle

1140

1145

- öyle rahatsız oldu ki, gözlerini kapatarak
diğer tarafa çevirdi apak yüzünü.
- Kocası tatlı sözlerle gidermeye çalıştı 1150
kızın öfkesiyle düşmanlığını: “Nefret etme
sevdiklerimden, öfkene hâkim ol ve yüzünü
bana çevir. Senin de dostun olsun kocanın
sevdikleri. Armağanları al ve hatırım için
babana rica et sürgün edilmesin çocuklarım.” 1155
Kız armağanları görür görmez dayanamadı
ve hak verdi kocasının her dediğine.
- İason’la çocuklar daha saraydan ayrılmadan
duvağı sardı bedenine, parlak aynanın
karşısına geçerek altın tacı taktı başına. 1160
Saçlarını tararken, aynaya yansıyan
cansız suretine gülümsedi. Sonra, tahtından
kalktı ve sarayın odalarında dolaşmaya
başladı neşeyle, bembeyaz ayaklarını zarafetle
uzatarak. Ayak parmaklarının ucunda dönerek 1165
duvağın uçuşup dalgalanışını seyretti.
- Sonra korkunç bir şey oldu gözlerimizin önünde.
Birden rengi attı, iki büklüm oldu bedeni
ve titreyen ayakları sendeleyerek, yere
yıkılmamak için zorlukla tahta tutundu. 1170
Yaşlı kölelerden biri, kızın üzerine
Pan’ın ya da başka bir tanrının laneti
çöktü sanarak dua okumaya başladı.
- Ama prensesin gözlerinin döndüğünü,
ağzından köpükler çıktığını, kanının 1175
çekilerek teninin bembeyaz kesildiğini
görünce duası dövünmeye dönüştü.
- Bildirmek için taze gelinin başına gelenleri.
bir hizmetçi kralı çağırmaya koştu,
bir başkası da yeni evlenen damadı.
- Sarayda yer yerinden oynadı koşuşturmalardan. 1180

- Hızlı bir koşucunun iki yüz metreyi³⁶ koştuğu
süre kadar geçmişti ki, o ana kadar gözleri
kapalı sessizce yatan bahtsız kız korkunç
çığlıklar atarak yerinden kalkmayı denedi.
Birden çifte bir felaketle çarpıldı acımasızca. 1185
Başındaki altın taçtan, her şeyi kasıp kavuran
doymak bilmez alevler fışkırıyor,
oğullarının armağanı zarif duvak da
zavallının apak tenini paralıyordu.
Alevler içinde tahtından kalktı, başındaki 1190
ateşten kurtulmak istercesine, saçlarını
sağa sola savurarak koşmaya başladı.
Ama parlak altın yerinden oynamıyor,
hareket ettikçe alevler daha da güçleniyordu.
Felaketine boyun eğerek yere yıkıldı. 1195
Bu haliyle, babası dışında onu kimse tanıyamazdı.
Ne gözleri, ne de güzel yüzü seçilebiliyordu.
Sadece alevler içindeki başının tepesinden
kan damlıyor, zehrin görünmeyen çenesiyle
çiğnenmişçesine parçalanın etleri, çam ağacından 1200
süzülen sakız gibi akıyordu kemiklerinden.
Korkunç bir sahneydi, gördüklerimizden
ders alarak cesaret edemiyorduk ona
dokunmaya. Birden odaya dalın bahtsız babası,
olan biteni bilmeden ölü bedeninin üzerine 1205
kapandı, öpüp koklayarak onunla
konuşmaya başladı. “Zavallı kızım,
hangi tanrı layık gördü sana böyle bir sonu?
Bir ayağı çukurda olan beni öksüz kıldı sana.
Ben de ölseydim keşke yavrum seninle.” 1210
Bir süre sonra durduğunda dövünmesi,
yaşlı bedenini doğrultmak isteyince,
defne dallarına yapışmış sarmaşık gibi
bağlandı kaldı ince dokunmuş duvağa.

Bundan sonra korkunç bir mücadele başladı. 1215
 Kral dizine dayanıp kalkmaya çalıştıkça
 kızı onu aşağıya çekiyor, zorlayınca da
 yaşlı eti sıyrılıyordu kemiklerinden. Birazdan,
 son nefesini bırakarak teslim oldu bahtsız kral,
 yenemedi başına gelen kötülüğü. Şimdi baba kız 1220
 yan yana uzanmış cansız yatıyorlar [görenleri
 gözyaşlarına boğarak]. Söyleyeceklerim bu kadardı,
 sana gelince, kendin bulmalısın cezadan
 kurtulmanın yolunu. İlk kez değil, daha önce de
 benzetmiştim insanlığı gölgelere ve korkmadan 1225
 söylüyorum, bilge geçinenlerle güzel
 konuşanlar en akılsızlarıdır insanların.
 Çünkü hiçbiri mutlu değildir ölümlülerin.
 Zenginlik içinde yaşayan biri, başkalarından
 şanslı olabilirse de daha mutlu değildir. 1230

(Haberci çıkar.)

KORO

Görüldüğü kadarıyla, Tanrı bugün
 İason'a hak ettiği birçok acıyı tattırıyor.
 [Ah Kreon'un bahtsız kızı, çok üzülmüyoruz
 başına gelenlere, şimdi Hades'in yanındasın
 oysa İason'la evlenmekti tek kabahatin.] 1235

MEDEA

Planladıklarımı yapmanın zamanı geldi
 geçiyor dostlar. Hemen çocuklarımı
 öldürüp ayrılıyorum bu topraklardan, çünkü
 geç kalırsam daha kaba ellerden olacak ölümleri.
 Mutlaka ölmeleri gerekiyor ve onları 1240
 doğuran anneleri alacak canlarını.
 Haydi yüreğim, silahlan! Kaçınılmaz cinayeti
 işlemekte neden kararsız duruyorsun böyle?
 Haydi zavallı elim, kılıcı kavrayıp
 aşiver hayatının bu acı dönüm noktasını. 1245

Çekinme, hatırlama ne kadar çok sevdiğini
ve nasıl doğurduğunu çocuklarını.

Bugün, sadece bugün unut, sonra tutarsın
yaslarını. Öldürmüş de olsan çok sevmiştin
onları ve mutsuz bir kadınsın şimdi.

1250

5. Stasimon
(1250 – 1292)

(Medea eve girer.)

KORO

Toprak Ana ve parlak ışınları *1. strophe*

Güneş'in, bakın şu lanetli kadına,
bakın acımasız elleri henüz
dökmemişken kanını kendi çocuklarının.

Senin altın soyundan geliyor 1255

Güneş'im ve korkunç bir şeydir
ölümlülerin Tanrı kanı akıtması.

Engelle onu, durdur onu
tanrısal ışık, evden uzaklara kov
bu kana susamış intikam Erinys'ini³⁷ 1260

Sarp ve karanlık Symblegades kayalannın *1. antistrophe*

kapısından geçerek buraya gelen
bahtsız kadın, boşa gitti bütün emeklerin,
boşuna doğurdun sevgili çocuklarını.

Nasıl da merhametsiz bir öfke 1265

yönlendiriyor ruhunu cinayetten cinayete.

Ölümlüler akraba kanı akıttıklarında

toprağı kirletirler ve tanrılar

ağır cezalar yağdırır suçluların ocağına.

Ah! 1270

(Evin içinden bir çocuk çığlığı duyulur.)

KORO³⁸

Duydun mu çığlıkları, duydun mu 2. *strophe*
Çocukları? Ah, zavallı lanetli kadın!

I. ÇOCUK

(*Evin içinden.*)

Annemin ellerinden bizi kim kurtaracak?

II. ÇOCUK

(*Evin içinden.*)

Bilemiyorum kardeşim! İmdat, ölüyoruz!

KORO

Eve mi girsem? Tek kaygım
iki çocuğın ölmesini engellemek.

1275

I. ÇOCUK

(*Evin içinden.*)

Tanrılar aşkına koşun, ancak yetişirsiniz.

II. ÇOCUK

(*Evin içinden.*)

Kılıcını kaldırdı bile, zamanımız kalmadı artık.

KORO

Zavallı kadın, kendi karnında taşıdığı
Çocukları öldürmek istediğİne göre
taştan ya da çelikten yapılmış olmalısın.

1280

Derler ki, eskilerden bir, 2. *antistrophe*
sadece bir kadın girmiş
kanına sevgili çocuklarının.

Tanrının aklını başından aldığı İno³⁹,
Zeus'un karısı onu evinden kovup
gurbet ellerde sürünmeye mahkûm edince,
Çocuklarını öldürüp atmıştı kendini
sarp kayalardan denizin tuzlu sularına.

1285

Bundan kötü ne olabilir?

1290

Ah kadınların tutku dolu yatakları
nice kötölükler yaşatırsınız insanlara.

Eksodus⁴⁰
(1293 – 1419)

(İason koşarak, nefes nefese sahneye girer.)

İASON

Bu evin yanında duran kadınlar,
korkunç cinayetlerin sorumlusu Medea
buralarda mı, yoksa çoktan kaçtı mı? 1295
Saray erkânının intikamından korunması için
yerin dibine ya da kuşlar gibi gökyüzünün
yedi kat üstünde gizlenmiş olmalı. Krallarını
öldürerek elini kolunu sallaya sallaya
gidebileceğini mi sandı bu ülkeden? 1300
Ama onu değil, oğullarımı düşünüyorum.
O yaptıklarının cezasını görsün, ben masum
çocuklarımın hayatını kurtarmaya geldim,
annelerinin iğrenç cinayetlerinin bedelini
ödetmek isteyen kralın akrabalarından. 1305

KORO

Zavallı İason, bilmiyorsun nasıl büyük bir
felakete uğradığını. Bilseydin öyle konuşmazdın.

İASON.

Neler oluyor? Yoksa beni de mi öldürmek istiyor?

KORO

Anneleri çocuklarının ikisini de öldürdü.

İASON

Ne dedin? Hayatımı söndürdü bu kadın! 1310

KORO

Anla artık, hayatta değil çocukların.

İASON

Nerede öldürmüş? Evde mi yoksa evin dışında mı?

KORO

Eve girersen görürsün ikisinin de kanlar içinde yattığını.

İASON

Açın hemen kapıları köleler! Çekin sürgüleri,
çevirin anahtarları, göreyim çifte kıyımı.

1315

Göreyim de acımasız olsun intikamım.

*(İason kapıyı yumruklarken, Medea kanatlı yılanlar
tarafından çekilen uçan bir araba ile çatıda görünür.⁴¹
Kucağında iki oğlunun kanlı cesetlerini taşımaktadır.)*

MEDEA

Ölüleri ve onların canlarını alan beni ararken
kapıları yumruklayıp kırmaya çalışmak niye?
Uğraşma boşuna. Bir şey diyeceksen konuş,
ama elini süremezsın artık bana!

1320

Babamın babası Güneş, düşmanlarımdan
korunmam için bu arabayı gönderdi.

İASON

Benim, tanrıların ve bütün insanların herkesten çok
nefret ettiği, kadınların yüz karası canavar.
Soyumu kurutmak uğruna nasıl saplamaya
kıyabildin hançeri kendi çocuklarına?

1325

İşlediğin bu korkunç günahıktan sonra da
ne yüzle çıkıyorsun Güneş'in, Toprağın karşısına?
Ölüm ve yıkım yakını bırakmasın. Aklım şimdi
başıma geldi, ama kendimde değildim,
babana ve yetiştiğin toprağa ihanet eden seni
vatanından alıp bir Yunan evine getirdiğimde.

1330

Güzel Argo gemisine binmek üzere,
ocağının yanında öldürdüğün kardeşinin
kanını bana ödetmek istiyor tanrılar.

1335

Böyle başladın cinayetlerine.

Benimle dünyaya getirdiğin iki çocuğu,
bir aşk ve bir evlilik yüzünden öldürdün.

Hiçbir Yunan kadını cüret edemezdi böyle
bir vahşete, ama ben onları elimin tersiyle iterek
bu nefret ve kıyımlarla dolu ilişkiyi yeğledim.

1340

Kadınla değil, Tyrheneli Skylla'dan⁴²

da vahşi dişi bir aslanla evlendim sanki.
 Ama insanlıktan öyle çıkmışsın ki, hiçbir
 hakaretim işlemiyor sana. Yıkıl gözümün önünden 1345
 iğrenç⁴³ canavar, lanetli evlat katili.
 Bana sadece kaderime ağlamak kaldı,
 yeni evliliğimi kutlamak, can verip
 yetiştirdiğim oğullarımın yanında olmak,
 onlarla konuşmak mümkün olamadığına göre. 1350

MEDEA

Bir sürü yanıtlım var saydıklarına karşı söylenebilecek,
 ama hepimizin babası Zeus iyi bilir sana neler
 kazandırdığımı ve bunlara nasıl karşılık verdiğini.
 Mümkün değildi evliliğine ihanet ettikten sonra
 güzel bir hayat yaşayıp arkamdan gülmen, 1355
 mümkün değildi eşinin ve seni kızıyla evlendiren
 Kral Kreon'un beni sürgün ettikten sonra
 cezasız kalması. Seni hak ettiğin şekilde
 cezalandırdım ya, artık bana dişi aslan ya da
 Tyrheneli Skylla desen de hiç umurumda değil! 1360

İASON

Senin de canın yanmıyor mu, paylaşmıyor musun acımı?

MEDEA

Doğru, ama hafifliyor acım senin kahrolduğunu gördükçe.

İASON

Çocuklarım, ne kadar acımasız bir anne çıktı kaderinizde.

MEDEA

Çocuklarım, babanızın ihanetidir sizi yok eden.

İASON

Benim elimden ölmedi onlar. 1365

MEDEA

Saygısızlığın ve yakışsız evliliğin yüzünden öldüler.

İASON

Başkasıyla yatmam yeterli bir neden miydi bu kıyıma?

MEDEA

Sence yenilir yutulur bir şey midir kadınlar için ihanet?

İASON

Sağduyulu kadınlar için öyle, ama sana göre her şey kötü.

MEDEA

Çocuklar yok ve sen kahroluyorsun.

1370

İASON

O çocukların ruhları yakana yapışacak.

MEDEA

Tanrılar biliyor dehşeti kimin başlattığını.

İASON

Ruhunun ne kadar sefil olduğunu bildikleri gibi.

MEDEA

İstedğin kadar nefret et, iğrenç sesine dayanamıyorum
artık.

İASON

Ben de sana dayanamıyorum. Kolay olacak ayrılmamız. 1375

MEDEA

Güzel, ne yapmam gerekiyor? Senin kadar istiyorum
ayrılmayı.

İASON

Cenazelerini kaldırıp yaslarını tutmam için oğullarımı ver.

MEDEA

Vermeyeceğim! Onları kendi ellerimle
Akraia Hera⁴⁴ Tapınağı'nda defnedeceğim.
Düşmanlarımdan kimse mezarlarını bulup
kirletemesin diye. Burada, Sisypheos'un 1380

ülkesinde de her yıl kutsal bir bayram
ve mütevazı törenler düzenlenmesini
sağlayacağım arınmak için cinayetten. Şimdi
Pandias'ın oğlu Aegeas'ın yanına, Erechtheus'un 1385
ülkesine gidiyorum. Sen de yaptıklarına layık
bir ölümle gideceksin. Argo'dan başına bir kalas
düşecek ve ödeyeceksin evliliğimizi bitirmenin bedelini.

İASON

Dilerim seni de çocuklarımızın Erinys'i
ve döktüğün kanın laneti öldürür. 1390

MEDEA

Hangi tanrı ya da şeytan dileğini yerine getirir
senin gibi sevdiklerini aldatan bir yalancının?

İASON

Yazıklar olsun sana iğrenç evlat katili!

MEDEA

Evine dön, karını gömmeye.

İASON

Gidiyorum, iki oğlumdan öksüz kalmış halde.

1395

MEDEA

Şimdiden ağlama, daha yaşlılığın var göreceğin!

İASON

Sevgili çocuklarım.

MEDEA

Onları sen değil asıl ben sevdim.

İASON

Bunun için mi öldürdün?

MEDEA

Kalbini kırmak istedim.

İASON

Ben mahvolmuşum! Çocuklarımı tatlı
dudaklarından öpmek istiyorum.

1400

MEDEA

Şimdi konuşmaya heveslendin ve öpücükler dağıtıyorsun,
ama az önce onları evlatlıktan reddediyordun.

İASON

Tanrılar hakkı için, izin ver körpe tenlerine dokunayım.

MEDEA

Mümkün değil, boşuna tüketiyorsun nefesini.

İASON

Duyuyor musun Zeus beni nasıl kovduğunu?
Görüyor musun bu rezil yaratıktan,
bu evlat katili dişi aslandan neler çektiğimi?
Ama elimden geldiğince ve gücüm yettiğince

1405

ağlayıp dövüneceğim bu acılı olaylar için.

Tanrıların tanıklığına başvuruyorum, çocuklarımı
öldürdüğün yetmiyormuş gibi, onlara dokunmama
ve cenazelerini kaldırmama da izin vermiyorsun.
Ah, keşke hiç doğmasalardı ve hiç görmeseydim
bu şekilde vahşice öldürüldüklerini.

*(Medea uçan arabasıyla uzaklaşır,
İason da sahneden çıkar.)*

KORO

Çok şeye karışır Zeus Olympos Dağı'nda
ve beklenmedik birçok karar verir tanrılar.
Olması beklenenler gerçekleşmezken
olmazları mümkün kılarlar.

İşte bu öykü de öyle bir sonla bitti.

(Koro, İason'un çıktığı yönden sahneyi terk eder.)

1410

1415

Sonnotlar

1. Prologos [Öndeyiş], koro sahneye çıkmadan önce gerçekleşen bütün olayları özetleyerek seyircileri tragedyaya hazırlayan bölümdür. Aiskhylos'un Persler'i gibi bazı istisnalar dışında tragedyaların çoğunda bulunur. Euripides prologos'larında geçmiş olayları anlatmakla yetinmez, izlenecek oyunun ana hatları hakkında ipuçları da verir. Prologos'u bazı oyunlarda bir tanrı (Alkestis, Hippolytus, Troialı Kadınlar), nadiren de bir köle (Medea, Aeschylus'un Agamemnon'u) sunar. Sophokles bu konuda bir yenilik deneyerek bazı oyunlarında diyalog halinde verir (Antigone, Elektra).
2. Oyun ilk sahnelendiğinde dönemin sahnesi ahşaptı ve en önde iki kanatlı bir kapı bulunuyordu. Koronun yer aldığı, tiyatronun merkezindeki "orkhestra"nın [ορχήστρα] dikdörtgen mi yoksa IV. yüzyıl sonlarındaki gibi daire şeklinde mi olduğu bilinmiyor.
3. Mitolojiye göre, İstanbul Boğazı'nın Karadeniz'e açıldığı noktada bulunan Symblegades (Öreke) kayaları açılıp kapanıyor, gemilerin geçmesine izin vermiyordu. Kafkasya'dan Altın Post'u getirmek üzere yola çıkan İason yönetimindeki Argonotlar, geçip geçemeyeceklerini denemek için bir güvercin uçurdular. Kayalar kapanırken güvercinin kuyruğunu koparması üzerine bütün

güçleriyle kürek çekerek süratle geçtiler ve kayalar arasında ezilen gemilerinin pupası dışında zarar görmediler. Efsaneye göre o günden sonra kayalar sabit kaldı. Odyseia'da (xiii 69-70) kayalar Kolkhis'ten dönüşte sorun yaşatırken, Euripides burada tam tersini iddia ediyor.

4. İason'un Argos adlı ustaya yaptırdığı geminin adı "Sü-ratlı" anlamına geliyordu. Odysseus'un emektar köpeği Argos'un adı da aynı anlama gelir. Geminin elli beş ya da altmış tayfası (Argonotlar) vardı ve başta Herakles, Peleas ve Orpheas olmak üzere hepsi de başka mitlerden tanıdığımız önemli kahramanlardı.
5. İolkos (bugünkü Volos şehri) kralı Pelias, Tanrı Poseidon ve nymphe Tyro'nun oğluydu. Tek sandaletli bir gencin tahtını ele geçireceğini söyleyen Delphoi Tapınağı'nın bir kehanetinden çekinerek yeğeni İason'un tek sandaletle görünmesi üzerine ondan sakınmaya çalıştı. Yeğenine, eğer kral olsa ve birilerinin yerine geçmeye çalıştığını öğrense ne yapacağını sordu. İason da "Tahtıma göz diken adamdan yapılması imkânsız bir kahramanlık yapmasını isterdim." yanıtını verdi. Bunun üzerine Pelias, yeğeninden Kafkasya'nın Kolkhis (Batı Gürcistan) ülkesinden Altın Post'u getirirse tahtını ona vereceğini söyledi.
6. Medea, babası Kral Aietes'in Altın Post'u vermek için İason'dan yapmasını istediği iki kahramanlıkta ona yardım etti. Bunlar, bakır ayaklı ve ağızlarından alevler çıkaran iki boğayı sabana sürmek ve bir ejderhanın dişlerini toprağa ekmekti. İason, bedenine Medea'nın verdiği bir büyümlü merhemi sürerek yenilmez oldu ve iki isteği de yerine getirdi. Buna karşılık, duyduğu aşk yüzünden değil de, amcası Pelias'ın vaat ettiği tahtı ele geçirmek uğruna, iktidar hırsıyla prensesle evleneceğine söz verdi. Bu evlilik vaadi piyesteki gelişmelerin ana sebebidir. Medea adı μέδομαι=medomai (düşünüyorum) fiilinden türetilmiştir.

7. Bu, Medea'nın aşkı uğruna işlediği ikinci cinayettir. Birincisini, Altın Post'u aldıktan sonra Kolkhis'ten hareket etmeye hazırlanan Argo'yu durdurmak isteyen babası Aietes'i geciktirmek için işlemiştir. Yanına aldığı erkek kardeşi Apsyrtos'u öldürüp parçalara ayırarak bu parçaları denize atmıştır. Efsane, cinayeti İason'un işlediğini söylediği halde, Euripides tragedyasının konusunu güçlendirmek için efsaneyi biraz değiştirir. İkinci cinayet ise, 3. dipnotta anlatılan, İason'un tahta geçişinin başka bir versiyonudur. Buna göre Medea, Pelias'ın kızlarına yaşlı babalarını tekrar gençleştirebileceğini söyler. Kanıt olarak da yaşlı bir koçu parçalara ayırarak parçaları bir kazanda kaynatır, sonra da kazandan bir kuzu çıkarır. Bunun üzerine kızlar babalarını doğrayıp kaynar kazana atarlar ama beklendiği gibi babaları bir daha canlanmaz. Daha sonra, Pelias'ın oğlu Akastos, İason ile Medea'yı ülkesinden kovarak Korinthos'a sürgün etti. Farklı kaynaklara göre üç ya da beş tane olan, Pelias'ın kızlarından biri de Alkestis idi. Aynı adlı tragedya, Euripides'in günümüze gelen eserlerinin (MÖ 438) en eskisidir.
8. Prensesin metinde değinilmeyen adı başka kaynaklara göre Kreousa ya da Gklaue idi.
9. Orijinal metinde "sağ koluyla onayladığı yeminler" ibaresi var. Antik Yunanistan'da yeminler sağ kolun kaldırılmasıyla teyit ediliyordu. Çeviride akıcılığı sağlamak üzere bu kısım çıkarıldı.
10. Metinde Medea'nın babasından uzak kalışına mı yoksa ölümüne mi üzüldüğünü açıkça belirtilmiyor. Efsanenin bir versiyonuna göre, öldürülen oğlunun parçalarını denizden toplayan Aietes, birkaç askeriyle Argo'ya binmeyi başarmış, ancak Meleagros adında bir Argonot tarafından öldürülmüştü.
11. Köşeli parantezle Euripides'in yazmadığı kesin olan, daha sonraki yıllarda yapılan ekler belirtiliyor. Eseri

çoğaltan yazıcılar, bazen kendi düşüncelerine göre konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak üzere metne bu müdahaleleri yapmıştı. Uzmanların araştırmalarına göre, bu kısımlar yazarın üslubuna uyup uymamalarına ve kullanılan kelimelere göre tespit edilmiştir.

12. Efsaneye göre, Medea İason'dan olma iki oğlu Pheris ve Mermeros'u öldürdükten sonra Atina'ya giderek Kral Aegeas ile evlendi ve Medos adında bir oğlu oldu. Orada, münakaşa ettiği Theseus'u öldürmeye teşebbüs edince oğlu Medos'la Asya'ya kaçtı ve yerleştiği ülke kendi adını (Medya=İran) aldı.
13. Antik Yunanistan'da, yemin edildiğinde ya da birinden bir dilekte bulunulduğunda erkek bedeninin iki uzvuna atıfta bulunulur. Sakal olgunluğu, sağ el de güvenilirliği simgeler.
14. Metinde yaşlılar “zar” atmaz, πεσσός [pessos] oynar. Tahta ya da kemikten yapılmış oval pullarla oynanan, dama ya da satranca benzeyen bu oyun antik Yunanistan'da çok yaygındı. Oyuncuların dikkatini acıkma ve susama gibi temel ihtiyaçları unutturacak derecede yoğunlaştırdığı söyleniyordu.
15. Medea oyuna alışılmadık teatral bir giriş yapar. Antik tiyatrodan evin içi gizemli olanı, kadınlara özgü olanı, sırlar içeren mekânı simgeler ve evin içinden duyulan sesler genelde kötü şeylerin habercisidir. Bu oyunda olduğu gibi (1270 -1280), ölüm ve cinayetler sahnede gösterilmez ve evin içinden duyulan çığlıklarla verilir.
16. Koronun sahnede sunduğu ilk şiirsel bölüme parodos denir. Parodos genel olarak bir ode [ódh=şarkı] olduğu halde, burada Medea, Sütne ve Koro arasındaki bir diyalog olarak veriliyor. Korinthoslu kadınlardan oluşan koro Medea'ya sempatiyle yaklaşır ama Kral Kreon aleyhine açıkça taraf tutmaktan çekinir. Korodaki kadınlar, Medea'nın haksızlığa uğradığına inanırlar ve

adaletin tanrılar katında sağlanacağını (157 – “Zeus senin tarafını tutacak.”) söylerler.

17. İntikam almaya odaklanan Medea, Themis’e Adalet Tanrıçası olduğu için çağrıda bulunur. Artemis’e ise Yeraltı Tanrıçası Hekate ile olan ilgisi dolayısıyla değinir. Büyücülük sanatını bulduğuna inanılan Hekate, büyücü Kirke’nin annesi ve Medea’nın babası Aietes’in ablasıydı.
18. Korodaki kadınların ifadesinden Medea ile dost oldukları anlaşıyor. Bazı kaynaklar, Medea’nın daha önce büyülerini kullanarak Korinthos’u kıtlıktan kurtardığını söyler. Tragedyadan daha geç tarihli bazı kaynaklarda ise Medea ile İason’un Korinthos’ta on yıl yaşadıkları kaydedilir.
19. Koronun şarkıları arasındaki bölüm, çağdaş bir piyesin bölümleri anlamına gelen “sahne” terimine eşanlamlı sayılabilir. MÖ V. yüzyıldan itibaren her oyunda en az üç episode [ἐπεισόδιον=epeisodion] olması bir kural durumuna geldi.
20. Medea burada, günümüz Yunanistan’ında hâlâ yaşatılan “drahoma” geleneğini, gelin ailesinin damada mal, mülk ya da para vermesini kastediyor.
21. Kadını erkek karşısında yücelten bu yaklaşım dönemin örf ve âdetlerine ters düşüyordu.
22. Araştırmacılar Euripides’in burada kendi portresini çizdiğinde birleşirler. Eserlerinde kullandığı yenilikler yüzünden katıldığı yarışmalarda üst üste başarısız oluyordu. MÖ 455’te sahnelediği Peliades’ten MÖ 431’de sahnelediği Medea’ya kadar hangi eserleriyle yarışmalara katıldığı ve ne dereceler aldığı ayrıntılarıyla bilinmiyor. Ama birkaç yıl sonra, MÖ 425’te, henüz yirmi yaşında olan Aristophanes (Akharneis 407-479), Euripides’e acımasızca saldırır. Daha sonra, MÖ 405’te bu kez Euripides ile Aiskhylos’u karşılaştırarak (Kurbağalar, 830-1523) bu yaklaşımını sürdürür. Bazı kaynaklara göre

Aristophanes'in eleştirileri Euripides'in kariyerini olumsuz etkilemiştir.

23. Aiolos ile Enarete'nin on iki oğlundan biri olan Sisypheos, Korinthos'un kurucusu ve kralıydı. Odysseus'la birlikte ölümlülerin en kurnazı olarak bilinir. Öldükten sonra, Tanrı Hades'i esir alıp hapsedmiş, ölümlülerin yeraltına gidişini engellemişti. Bunun üzerine, yüksek bir tepeye bir kaya taşımakla cezalandırıldı. Kaya tepeye varır varmaz geriye yuvarlanıyor, Sisypheos da onu tekrar tepeye çıkarıyordu.
24. Koronun sahnede [ορχήστρα=orkhestra] yerini aldıktan sonra söylediği lirik bölüm. Genellikle, koronun yarısı bir yöne doğru hareket ederek stasimonun bir kısmını [στροφή=strophe] söyler, diğer kısmını [αντιστροφή=antistrophe] da koronun diğer yarısı karşı yöne doğru hareket ederek söylerdi. Stasimon, bazen bütün koronun bir arada söylediği [επωδός=epodos] bölümüyle biterdi. Koro, tragedyanın kişilerle diyaloga girdiğinde replikleri tek başına korobaşı söylerdi.
25. Yunan hukukuna göre çocuklar babaya aitti. Boşanma durumunda çocukların babanın yanında kalması doğal sayılırdı. Ancak burada sadece anne değil, çocuklar da anneleriyle birlikte sürgüne gönderiliyorlar. Kendi ülkesi İolkos'ta Pelias'ın yerine kral olmayı başaramayan İason, ancak taht varisi çocukların babası olarak iktidara ortak olabilirdi. Bu yüzden Medea ile olan çocuklarına sahip çıkmakta o kadar istekli değil.
26. Yeni bir dostluk kurulduğunda, dostlar küçük bir eşyayı ikiye bölerek paylaşırdı. Birbirine uyan bu parçalar, nesiller sonra bile dostluğun kanıtı olarak kullanılabilirdi.
27. Bazı kaynaklara göre Atina'nın kurucusu olan Erekhtheus'un torunu Pandion, Megara Kralı Pylas'ın kızı Pylia ile evlenerek en büyükleri Aegeas olan dört oğul sahibi olmuştu.

28. Mita ve Khalkippe ile iki evlilik yapan Aegeas, bilinmeyen nedenlerle Tanrıça Afrodit tarafından cezalandırılmıştı, çocuk sahibi olamıyordu.
29. Aydınlık anlamına gelen, Tanrı Apollon'un bir lakabı.
30. Kehanet, Aegeas'a Atina'ya varmadan önce şarap tulumunun bağını çözmemesini ve içki içmemesini buyuruyordu. Ancak kehanet, şarap tulumu derken göbeği, tulumdan sarkan ayakla da erkeklik organını kastediyordu.
31. Kâhin Pittheas Delphoi kehanetini doğru yorumlayarak Aegeas'ın kısırlığını tedavi etti. Pittheas, Attika Kralı'nı iyice sarhoş ettikten sonra, ondan kendi kızı Aithra ile yatmasını istedi. Bu birleşmeden Atina'nın efsanevi kahramanı Theseus doğdu.
32. Zeus ve Maia'nın oğlu Hermes, Zeus'un habercisidir. Tanrıların en kurnazı ve hızlısı olarak bilinir. Tüm atletlerin koruyucusu olduğu gibi, akıllı ve kurnaz olduğundan hırsızların, kumarbazların ve tüccarların da koruyucusudur. Liri, kavalı, notaları, astronomiyi, ölçü birimlerini ve sporu icat etmiştir. Ayrıca ölülerin ruhlarını yeraltına götürür. Çocukları Pan, Eros, Hermaphroditos, Priapos, Abderos ve Odysseus'un dedesi Autolykos'tur.
33. Medea'nın hitap ettiği kişi 822. dizeden anlaşılacağı üzere sütninedir. Bu durumda, kendisine hitap edilmesinden kısa bir süre önce sahneye giriş yapmış olması gerekir.
34. Atina için yazılmış en güzel methiyelerden biri olan Koro'nun bu stasimon'u, yüksek bir duyarlılıkla, kısa süre sonra başlayacak olan Peloponez Savaşı'nı ve Atina'nın uğrayacağı hezimetini öngörür gibidir. Euripides aynı şekilde, on beş yıl sonraki Sicilya seferi döneminde, daha savaşın akıbeti belli olmadan yazdığı Troialı Kadınlar tragedyasıyla Atina'nın onur kırıcı yenilgisini

öngörür. Medea'nın konusunun Sparta gibi oligarşik bir yönetime sahip Korinthos'ta geçmesi, halkın bilinçaltında savaşın sorumlusu olarak algıladığı “demokrasi”ye bir gönderme olabilir. Aynı şekilde, eserin bolca atıfta bulunduğu İason'un ihanet ettiği yeminler, Atina'nın Otuz Yıllık Barış'ı tek taraflı bozarak yükümlülüklerine bağlı kalmamasına bir atıf olarak da görülebilir.

35. Erekhtheus Atina'nın efsanevi kurucusuydu ve Atinalıların ezelden beri ülkelerinin sahibi olduğunu simgelemek üzere onun topraktan doğduğuna inanılıyordu.
36. Orijinalde –spor karşılaşmalarında yapılması gelenekleşen– “altı plethron'luk koşu” ibaresi vardır. Plethron [πλέθρον] 100 ayak ya da 29,57 metreye karşılık geliyordu ve antikitenin temel uzunluk birimi stadion'un altıda biriydi.
37. Doğaya ve törelere aykırı suçlar işleyenleri cezalandıran yeraltı tanrıçaları. Kimilerine göre vicdanın, vicdan sesinin ve vicdan azabının sembolüdürler. Sayıları hakkında fikir birliği yoktur. Başları yılanlarla kaplıydı ve ağızlarından alevler çıkıyordu.
38. Çocukların çığlıklarından sonra koro ilginç bir strophe – antistrophe çiftine başlar. İkinci bölümde, koronun yarısına çocuklar da bir çeşit diyalogla strophe'ye katılır.
39. Kadmos ve Armonia'nın kızı İno, kız kardeşi Semele'nin ölümünden sonra onun oğlu Dionysos'u evlatlık alır. Kıskaç Hera, kocası Zeus'un bir gayrimeşru çocuğunun evlat edinilmesine kızarak İno ile kocası Athamas'ı delirtir. Akıl sağlığını yitiren Athamas öz oğlu Learkhos'u geyik sanarak avlar, İno da diğer oğulları Melikertes'i kucağına alarak denize atlayıp intihar eder. Euripides tragedyanın kurgusuna daha iyi hizmet etmesi için efsaneyi biraz değiştirerek İno'nun intiharını cinayet olarak gösteriyor.
40. Çıkış anlamına gelen ἐξοδος [eksodus] tragedyanın diyaloglar içeren son bölümüdür.

41. Bire bir çevirisi “makineden tanrı” olan deus ex machina [από μηχανής θεός=apo mekhanes theos], hikâyenin gidişi karmaşık ve içinden çıkılmaz bir hale girdiğinde, vinç yardımıyla yukarıdan bir tanrı karakterinin indirilmesi anlamına geliyordu. Tragedyaya bu şekilde dâhil olan Tanrı, beklenmedik çözümler üretebiliyordu. Medea’ya bu yöntemin uygulanması Tanrıça oluşuyla açıklanabilir.
42. Mitolojiye göre, İtalya ile Sicilya arasındaki Messina Boğazı’nın iki kıyısında, birbirinin karşısında, Skylla ile Charybdis adlı iki canavar duruyordu. Poseidon ile Gaia’nın kızı olan Skylla’nın uzun birer boynun ucunda bulunan altı kafası vardı ve bu kafalarını uzatarak yakaladığı yunus, köpekbalığı ve foklarla besleniyordu. Boğazdan geçmeye çalışan gemicileri de yakalayıp yiyordu. Odysseia ve Argonotlar efsanelerinde canavara atıfta bulunulur. Günümüzde kullanılan “*Skylla ile Charybdis arasında kalmak*” deyiimi, birbirinden kötü iki tehlike arasında kalmak anlamına gelir.
43. Euripides Medea’yı tanımlamak için ağır bir küfür olarak algılanan αἰσχροποιός [aishropoios= iğrençlikler yapan] kelimesini türetir. Tragedyanın ilk sahnelenişinde, bu kelimeyi kullandığı için seyirciler Euripides’i yuhalamıştı.
44. Yıkıntıları günümüze kadar gelen Korinthos’un meşhur tapınağı. Akraia sıfatı “yükseklerdeki” anlamına gelir.

Euripides (MÖ y.484-406) Atina'nın yetiştirdiği üç büyük tragedya şairi arasında günümüze ulaşan en çok sayıda esere sahip sanatçı olarak özel bir yere sahiptir. Bu durum, şenliklerde Aiskhylos ve Sophokles kadar birincilik ödülü kazanmamış olsa da halk arasında daha çok beğenilen bir şair olmasına bağlanır. Euripides'in oyun kahramanları insana özgü zayıflık ve kusurları taşırlar, yaşadıkları tragedya da bu kusurları ile vazgeçemedikleri tutkularından kaynaklanır. İlk kez MÖ 431 yılında sahnelenen ve Dionysos şenliklerinde üçüncülük kazanan bu oyunu en bilinen ve en çok sahnelenen Euripides oyunlarından biri kılan, başkahraman Medea'nın, intikamının şaşırtıcılığı ve nihilist karakteri ile tragedyanın diğer trajik kadın kahramanları arasından görkemli bir şekilde sıyrılmış olmasıdır.

Ari Çokona (1957): İstanbul'un Fener semtinde doğdu. İTÜ'den Kimya Yüksek Mühendisi olarak mezun olduktan sonra bir süre boya sanayinde çalıştı. Halen özel bir lisede kimya öğretmenidir. Antik ve çağdaş Yunancadan Türkçeye edebiyat, tarih ve felsefe çevirileri yapmaktadır. Ayrıca İstanbul ve Anadolu Rumlarının tarih ve edebiyatına ilişkin çalışmalar yürütmekte, kitaplar yazmaktadır. Türkiye ve Yunanistan'ın çeşitli edebiyat dergilerinde makale, şiir ve öyküleri yayımlanmıştır.

